

ГРОМАДА НГОМАДА

2562

травень

№3
2000

червень

Сидить Козакъ въ ковзѣ Громъ и ма
Алишантъ то все має

ВЕЧОРНИЦІ... VEC SORNICA...

Ой, зелене жито, зелене,
Хороші гості у мене,
Зеленес жито женці жнуть,
Хороші гості мене ждуть.

Ой, зелене жито, зелене,
Хороші гості у мене,
Зеленес жито при межі,
Хороші гості від душі.

Ой, зелене жито, зелене,
Хороші гості у мене,
Зеленес жито ще й овес,
Тут зібрався рід наш увесь.

Великий друг нашого Товариства Дмитро Ткач, відвідавши наші вечорниці, дописав для нас ще такі рядки:

Ой, зелене жито, зелене,
Хороші гості у мене,
Зеленес жито, як намисто,
Тут зібралось все Товариство.

Зöld a búza, zöld a kalásza,
Jön a vendég nép dalolászva,
Arassák a búzát a kaszások,
Hazavárnak engem a barátok.

Зöld a búza, zöld a kalásza,
Jön a vendég nép dalolászva,
Зöld a búza széles e határban,
A házamban esupa jóbarát van.

Зöld a búza, zöld a kalásza,
Jön a vendég nép dalolászva,
Зöld a búza, a köles, az árpa,
Itt a barátok színe-virága.

A vecsornicák kedves, régi vendége, volt nagykövetségünk, Dmítro Tkacs még egy strófával megtoldta a dal szövegét:

Зöld a búza, zöld a kalásza,
Jön a vendég nép dalolászva,
Зöld búzának se szeri, se száma,
Itt az Egyesület valahánya.

Минули чергові вечорниці. Цього разу жінки змагалися в умінні пекти пиріжки – яких тільки пиріжків не понаносили! – і з капустою, і з зеленою цибулею та яйцями, і з картоплею та грибами. Поласували на славу, наговорилися від душі, адже на розмову спрагли всі, поспівали українських пісень, потанцювали.

Кульмінацією вечора було те, що наша художниця Лада Віг-Денисова подарувала Наталії Драгомановій до дня народження пастельний портрет пані Наталі, який має неабияку художню цінність і вже на трьох виставках викликав захоплення глядачів. Всі були розчулені, а найбільше – сама Наталя Драгоманова. Широко подякувала Ладі й господиня вечорниць за подарунок і додала, як вона радіє, що ця подія відбулася саме на вечорницях, куди кожен охоче приносить що-небудь, що вміє сам приготувати чи зробити. Адже тут, серед близьких людей, тебе охоче вислухають, порадять, а іноді – просто поспівчують.

І у нас, як це традиційно дотримувалось у давнину, вечорниці влітку – “на канікулах”.

Отож, приходьте на вечорниці 29 вересня – в останню п'ятницю першого осіннього місяця.

На вас чекають друзі!

Господиня вечорниць
Люда

Ісміт lezajlott egy vecsornica! Ezúttal a pirozski-sütésben tettek ki magukért az asszonyaink. Micsoda pirozskik voltak ott! Káposztás, zöldhagymás, tojásos, burgonyás, gombás finomságok, - egyszóval, mi szem-szájnak ingere! Jól belakmározunk, kedvünkre kibeszélgettük magunkat, hisz erre is ráéheztünk, sorra énekeltük dalainkat, mi több, táncra is perdültünk.

Az est fénypontja volt, mikor festőművésznőnk, Lada Vigh-Deniszova, születésnapjára meglepetésül Natalja Drahomanová-nak ajándékozta a róla festett, nem mindennapi művészi értékű pasztell-portrét, melyet már három kiállításán megcsodáltak. A vecsornicák háziasszonya is szívből megköszönte Ladának az ajándékot s kifejezte örömét, hogy ez az esemény éppen egy vecsornicán történt, ahová mindenki azzal járul hozzá az együttlét melegéhez, aminek mestere. Mert jódolog az, hogy otthon érezhetjük magunkat a mieink között, akiknek bizalommal beszélhetünk örömeinkről-bánatunkról, talán jótanácsokat is kapunk egymástól, vagy egyszerűen csak dalolászunk.”

Jöjjetek közénk, kedves barátaink, a nyári lélegzetvétel után, szeretettel várnak a jóbarátok!

A vecsornicák háziasszonya
Ljuda

ГРОМАДА

ЗМІСТ

ВЗАЄМОЗАЦІКАВЛЕНИЙ ДІАЛОГ ПРО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ	2
ВЕЛИКОДНЯ ЛІТУРГІЯ В БУДАПЕШТІ	3
ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ ТА ПІСНІ В КОМАРОМІ	4-5
НАШІ СВЯТА. ДЕНЬ МАТЕРІ. ДЕНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ	6
З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ	7
МЕМОРІАЛЬНИ ПАРК "МІЛЛЕНІУМ"	8
ПАМ'ЯТІ ЮРІЯ МИХАЙЛИКА	9
ЮРІЙ КРАВЧЕНКО. ПОДОРОЖ НА ЗЕМЛЮ ПРЕДКІВ	10-11
ГАЛЕРЕЯ ПОРТРЕТІВ. ОЛЬГА БЕРЕГСАЗІ	12-13
ІСТОРІЯ. СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ	14-15
"КОЗАК МАМАЙ" - УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАРТИНА	16-17
"СИНІ ЕТЮДИ" МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО	18-19
ОБРЯДИ, ТРАДИЦІЇ. ІВАНА КУПАЛА	20
У СІМЕЙНОМУ КОЛІ. ВИШИВАННЯ. РЕЦЕПТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ	21
ДИТЯЧИЙ КУТОЧОК. ВИЙСЯ, ВІНОЧКУ, ГЛАДКО	22
ІНФОРМАЦІЇ, ОГолоШЕННЯ	23
КАЛЕНДАР ДАТ І ПОДІЙ	24

На 1 ст. обл.: "Козак Мамай"
- народна картина.

На 4 ст. обл.: "В ніч на Івана Купала"
- фрагмент народної картини

TARTALOM

25.....	UKRÁN HÚSVÉT BUDAPESTEN
26.....	VENDÉGSÉGBEN – KOMÁROMBAN
27.....	MIHAJLIK GYÖRGY EMLÉKÉNEK. UKRÁNOK HÁRSFÁJA
28-29.....	ARCKÉP BEREGSZÁSZI OLGÁRÓL
30-31.....	M.HVILJOVIJ: MENÉDÉK
32.....	"MAMAJ KOZÁK" – UKRÁN NÉPI FESTMÉNY
33.....	A BANDURÁS KOZÁK (DUMA)
34.....	GYERMEKKUCKÓ
35.....	IVANA KUPALA ÉJSZAKÁJA
36.....	CSALÁDI OLDAL

A címlapon: "Kozák Mamaj"
- népi festmény.

A hátlapon: "Ivana kupala északája"
- népi festmény (részlet)

ГРОМАДА

Часопис Товариства
Української Культури в Угорщині

№ 3 (47)

травень-червень, 2000 р.

ВИДАВЕЦЬ:

Товариство української культури
в Угорщині

ГОЛОВА:

Ярослава Хортяні

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Єва Гріґаші

ЗАСТУПНИК

ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Степан Ваш

ХУДОЖНИЙ РЕДАКТОР:

Лада Денисова

СПІВПРАЦІВНИКИ:

Наталя Драгоманова-Бартаї

Світлана Лайгут

Василь Плоскіна

Людмила Слюзко

Ярослава Хортяні

Тарас Яворський-Лук'янюк

ФОТОРЕПОРТЕР:

Олексій Ваш

КОМП'ЮТЕРНИЙ НАБІР ТА ВЕРСТКА:

Олексій Ваш

Igor Шипайло

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

1066 Budapest

вул. Зічі Єне, 10.

тел./факс: (36-1) 302-5842

e-mail: muke@matavnet.hu

KIADÓ:

MUKE

ELNÖK:

Hartyányi Jánoszlava

FŐSZERKESZTŐ:

Grigassy Eva

A FŐSZERKESZTŐ

HELYETTESE:

Vass István

MŰVÉSZETI SZERKESZTŐ:

Denyiszova Lada

MUNKATÁRSÁK:

Drahomanova-Bartai Natalija

Lajgut Szvitlana

Ploszkina Vaszil

Szljuzko Ljudmila

Hartyányi Jánoszlava

Javorszki-Lukjanyuk Tarasz

FOTÓRIPORTER:

Vass Alekszjij

GÉPI SZEDÉS ÉS TÖRDELÉS:

Vass Alekszjij

Sipajlo Igor

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

1066 Budapest

Zichy Jenő, 10.

Tel./Fax: (36-1) 302-5842

e-mail: muke@matavnet.hu

NYOMDAI MUNKA:

„AGROINFORM Kiadó

és Nyomda Kft.”

1096 Budapest

Sobieski J. u. 17.

ÜGYEZETŐ IGAZGATÓ:

Bolyki István

3. szám (47)

március - április, 2000.

Magyarországi Ukrán
Kulturális Egyesület lapja

ГРОМАДА

Номер видано на кошти Угорського Фонду
підтримки національних та етнічних меншин
При передруці посилатися на "Громаду"

ВЗАЄМОЗАЦІКАВЛЕНИЙ ДІАЛОГ ПРО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ В УГОРЩИНІ

(Нотатки про зустріч з Борисом Тарасюком)

Чи не щороку керівники високого рангу України, перебуваючи з офіційними візитами в Угорщині, зустрічаються з представниками української громади. У минулі роки взаємозацікавлені діалоги відбувалися з Президентом України Леонідом Кучмою, колишніми Прем'єр-міністром Валерієм Пустовойтенком, Міністром закордонних справ Геннадієм Удовенком. Останнього на цьому посту замінив Борис Тарасюк, дипломатична робота якого ось уже десять років так чи інакше пов'язана з Угорщиною.

Про це нинішній керівник зовнішньополітичного відомства України не говорив 19 квітня під час зустрічі з керівництвом ТУКУ і ДОСУУ в урядовій угорській резиденції в Будапешті, але нагадав, що підвалини взаємовідносин майбутньої незалежної України з Угорщиною закладалися уже в серпні 1990 року. Саме тоді відбувся офіційний візит Міністра закордонних справ України Анатолія Зленка в Будапешт, що вважається першим офіційним візитом такого рівня представника суверенної України за кордон.

Як Анатолій Зленко, так і тодішній заступник міністра Борис Тарасюк, встановили особливо довірливі дипломатичні відносини з угорськими колегами, стояли біля витоків підготовки основоположних українсько-угорських міждержавних угод початку 90-их років. Що вже казати про те, що свій перший офіційний візит, ставши міністром закордонних справ України, Борис Тарасюк у 1998 році здійснив не до "старшого брата" — в Росію, як це було прийнято доти, а в столицю Угорщини. Промовистим штрихом є і факт відкриття Борисом Тарасюком 24 березня 1992 року в Будапешті першого посольства незалежної України за кордоном.

Про останню обставину, як своєрідний пункт для відліку розвитку діяльності Товариства

української культури в Угорщині, нагадала і Ярослава Хортяні на початку зустрічі з міністром Борисом Тарасюком. Відповіді — сказала Голова ТУКУ і ДОСУУ — Товариство значно зміцнило організаційно, виробило певну систему поширення української культури, освітньої, видавничої роботи, задоволення духовних потреб української громади. І це дає свої плоди: українська громада все швидше почувається в угорському суспільстві, збагачуючи його духовне життя національними цінностями української традиційної і сучасної культури.

— Ми маємо всі підстави пишатися українською меншиною в Угорщині й раді, що вона набуває дедалі більшого авторитету, — сказав, звертаючись до представників громади, Борис Тарасюк. — Бо, крім усього, важливо, — продовжив міністр, — щоб Україна асоціювалася не з криміналітетом, про який в Угорщині поширюється інформація, а з тим, якою насправді є Україна і українська громада в Угорщині.

Міністр підтримав низку пропозицій й ініціатив української меншини, зокрема щодо відзначення в 2001-ому році 130-ої річниці з дня народження Лесі Українки, створення інституту україністики, проведення міжнародної конференції та інших заходів. Борис Тарасюк повідомив, що під час зустрічі у Будапешті з Президентом Угорської Республіки

Арпадом Гьонцем мова йшла і про можливості створення кращих матеріально-технічних умов забезпечення діяльності ТУКУ і ДОСУУ.

В обговоренні питань взяли також участь Голова Столичного самоврядування українців Угорщини д-р Піллер Дьордьєй, керівники місцевого самоврядування українців — Єлизавета Ладані (4-ий район Будапешта), Наталія Шайтош (Сегед), Юрій Кравченко (Комаром), депутати місцевого самоврядування Олена Радуй, Світлана Лайгут, секретар ТУКУ Олег Турик, активістка ТУКУ Наталія Драгоманова-Бартої, часопису "Громада" Єва Грігаші, а також Посол України в Угорській Республіці Орест Климпуш, заступник міністра закордонних справ України Дмитро Ткач та інші представники міністерства. Порухувалися, зокрема, проблеми, пов'язані з майбутнім запровадженням візового режиму між Угорщиною і Україною, вшануванням пам'яті Лесі Українки в Єгипті, встановлення більш тісних зв'язків України з українською діаспорою.

Борис Тарасюк подарував для бібліотеки української громади різноманітну літературу з України. У свою чергу, Ярослава Хортяні від імені ТУКУ і ДОСУУ передала міністрові двомовні видання, випущені Товариством, низку номерів часопису "Громада", рекламну сувенірну продукцію про Будапешт.

Наш кор.

ВЕЛИКОДНЯ ЛІТУРГІЯ В БУДАПЕШТІ

Визначна подія відбулася в українців Угорщини – вперше спеціально для нашої громади у Будапешті була організована Великодня літургія українською мовою.

На Великдень, 30 квітня, до греко-католицької церкви у центрі Будапешта з піднесеним настроєм прийшли українці – жителі Будапешта, провінції, представники Посольства України на чолі з Послом України в Угорській Республіці Орестом Климпушем. Всі – святоково вбрані, деякі – у вишиванках, багато хто – з великодніми кошиками в руках. У церкві не було де яблуку впасти.

Службу Богу проводив священник Ласло Пушкеш, якого знаємо з перших кроків існування ТУКУ, адже він був одним із його засновників. Панотець звернувся до присутніх з привітанням, сказавши, що вважає цю подію історичною, адже вперше Великодня літургія прозвучить тут, у Будапешті, українською мовою. Важливо, що для людей, відірваних від Батьківщини багато років, це буде як подарунок, як привіт з України. Півтори години тривала Служба Божа. Півтори години нас об'єднувало Слово Боже і душі наші сповнювались радістю і підносились

ввись разом з божественними звуками літургії. Особливої виразності, урочистості святу надавала участь хору "Карпати" з Кошиць (керівник – Голова Європейського конгресу українців Левко Довгович).

Ми почувалися так, ніби знаходилися вдома, в Україні. Багато хто не стримував сліз, відчуваючи дивовижну єдність духу, причетність до однієї релігії: ми всі - християни. Мимоволі згадалося, що князь Володимир Великий, вибираючи релігію

для свого народу, віддав перевагу християнству ще й через надзвичайну красу обряду.

І ось – ще одна трепетна церемонія – освячення великодніх кошиків. Дивлячись на ті кошики, вистелені найкращими вишиваними рушниками, заповнені традиційними для Великодня пасками, крапанками, хріном, маслом, ковбасою та іншим, здавалося, що подія відбувається не в 2000-му, а, принаймні, 100-200 років тому.

Ще рік тому ми не могли й сподіватися, що тут, в Угорщині, відбудеться щось подібне, те, що щемливо рідне для кожного українця, те, що невидимою ниточкою незабутніх спогадів та переживань зв'язує нас з рідною Україною, з порогом батьківської хати.

Наші діти вперше в житті слухали справжню українську Великодню літургію, вперше бачили, як святять паски. Надіємось, що ця подія не тільки залишиться для нас яскравим спогадом, а й стане доброю традицією. Ми всі разом зробили це один крок до відновлення українських традицій, до міцнішого згуртування нашої громади.

Л.Р., учасниця літургії.

ХОРОШІ ГОСТІ У МЕНЕ — ХОРОШІ ГОСТІ ЗА СТОЛОМ УКРАЇНСЬКІ СТРАВИ І ПІСНІ У КОМАРОМІ

У багатобарвний весняний віночок “Днів Комарома”, які традиційно щороку проводяться у придунайському місті наприкінці квітня, неповторною гамою кольорів органічно вплелася ще одна квітка — українська.

“Те, що відбувається вперше — подія, що вдруге — традиція”. Цей вислів мера Комарома, депутата парламенту Угорщини Яноша Затька цілком слушно прозвучав у прелюдії “Вечора української кухні і пісні”, проведеного 30 квітня у рамках “Днів Комарома” зусиллями самоврядування українців Комарома за підтримки Державного і Столичного самоврядування українців Угорщини. Торік аналогічний вечір настільки полюбився комаромцям, що його включення у програму щорічних святкувань було одностайно підтримане місцевою владою. Висловлювалось лиш єдине побажання: знайти можливість розширити коло запрошених. Бо хвала українській кухні і пісні швидко розлетілась по місту і бажаючих прилучитися до українського свята додалось.

То ж, додалось і приємних клопотів Голові самоврядування українців Комарома Юрію Кравченку. Зважаючи на висловлене побажання, було розіслано вдвічі більше запрошень, ніж торік. А затишне, але затісне приміщення ресторану “Кочіш”, де звеселяла українська пісня й куштувалися українські страви, довелося змінити на більш просторе — Зал урочистих подій і при-

ПРЕЛЮДІЯ

йомів Державної агрофірми Комарома. Щоправда, ресторанно-готельний комплекс “Кочіш”, який у квітні 1999 року гостинно приймав українську громаду та її гостей, і цього разу послужив добрій справі. Апробувавши минулого року оснащений сучасним устаткуванням просторий кондитерський цех, український майстер-кулінар Наталія Ваш і цього разу скористалася люб’язністю господаря: тут вона спекла паску, торт і тістечка, а також заготувала вареники.

Цьогорічне свято мало особливу значимість. День його проведення — 30

квітня — співпав із православним Великоднем. Як і належить у цей світлий празник Воскресіння Христового, на

гостей чекала пишна, тількино освячена, паска, дбайливо розташована посеред столу на вишиваному рушникові. Господар свята — Юрій Кравченко — тепло привітав бажаних гостей: комаромців, прибулих з Будапешта і Сегеда депутатів Державного і Столичного самоврядувань українців, активістів ТУКУ, посла України в Угорській Республіці, делегацію з німецького міста-побратима Найнбурга на чолі з бургомістром, артистів з України — близько 150 осіб. Промовляли також мер Комарома Янош Затько, Голова Державного самоврядування україн-

ців Угорщини Ярослава Хортяні, Посол України в Угорській Республіці Орест Климуш. Лунали доброзичливі слова, щирі побажання на адресу угорського і українського народів, присутніх, їх родин. Важливою складовою привітальної церемонії стало вручення послу України Оресту Климушу пам’ятної медалі Комарома, а також обмін подарунками-символами Одні з них — медяники, виготовлені дбайливими руками жінок української громади, які Ярослава Хортяні під їх імені передала Яношу Затьку і Юрію Кравченку.

ЇЖА НАГОДУЄ ПЛОТЬ...

Здивувати вибагливих гурманів, якими є угорці, відомі у світі своєю вишуканою кухнею, непросто. Тим більше комаромців, які торік уже мали нагоду скуштувати і оцінити українські страви. Тому завдання перед майстром-кухарем Наталією Ваш було непростим: здивувати гостей. З урахуванням цього народилася ідея головної страви — “Несподіванка”, приготування якої

грунтується на українській традиції кулінарії і, подібно, несе в собі елементи сучасного куховарства, що прагне привабити споживачів своєю оригінальністю. Торік комаромці уже куштували борщ. Тепер же їм на першу страву був запропонований “Канусняк козацький”, приправлений і угорськими прянощами. То ж, мабуть, неспроста дружина німецького бургомістра брала “добавку” з “Канусняка козацького”, немов хотіла ближче підступитися до секрету: а що ж то таке їли оті прославлені у світі українські козаки — такі могутні і сміливі?

Добрими помічниками Наталії Ваш у приготуванні українських страв

були її колеги з української кухні, які разом з нею працювали в ресторані “Кочіш”. Вони також допомагали їй у приготуванні страв, які були на столі. Крім того, вони допомагали їй у приготуванні страв, які були на столі.

виявився колектив угорських кухарів на чолі з Ержіке Чапі Лайошней. А ось страви комаромського вечора:

Пасхальні страви

Паска

Грудинка куряча фарширована

Окорок, шпигований часником

Грудка (сир пасхальний)

Буряк з хроном

Закуски

Салат “Ніжність”

Паштет з печінки

Баклажани фаршировані

Перша страва

“Капусняк козацький”, пиріжки

з квасолею

Гарячі страви

Котлета “Несподіванка” під грибним соусом

Голубці українські

Десерт

Вареники з вишнями

Напій “Шипучий нектар”

Торт “Карпати”

Медовик

Желе “Татинне молоко”

... А ПІСНЯ — ДУШУ

Такий музичний інструмент ще не звучав у цих краях — говорили комаромці на святі. Три сестри — Ольга, Соломія і Олеся Сокальські з Києва вклали всю душу і майстерність, щоб продемонструвати не лише звучання національного музичного українського інструменту — бандури, але й те, які глибокої чутливості ліричні мелодії створені народними митцями України про Воскресіння, вічне прагнення людей до добра, миру і щастя.

Віночок народних мелодій

центральної і західної України подарував публіці фольклорний гурт “Музика Карпат” з Коломиї Івано-Франківської області України (кер. — Мирослав Ковальчук). Заворожено звучала скрипка народного артиста України Петра Терпелюка, доцента Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника. У виконанні гурту звучали також угорські, румунські, польські мелодії. І, звичайно ж, публіку своїми піснями порадували тріо

“Русалка” та Ганна Ляхович.

Та коли ж така музика і гуляння, як тут і самим не заспівати! І полилася відовж святкових столів багатоголоса пісня: спочатку — тиха й ніжна, потім — голосна й щира, як українська душа.

Разом з гостями щиро співав і господар свята — нащадок козацького роду Юрій Кравченко: “... Хороші гості у мене ... Хороші гості за столом...”!

Наш кор.

ПЛАЧ ГУЦУЛА

Плаче, ридає скрипка... То - не скрипка, то - батькове серце рветься з туги. “Донечко моя! З крихітки плевав тебе, як ту квітку доглядав, оберігав від недоброго слова, від злої долі, від голоду та холоду. Навчав любові, поваги до людей, послуху та чемності. Виросла, як маківка — пишна та красна, весела, кмітлива, татова жалібниця. Аж тепер забирають в чужу хату, в чужі руки. Болить татове серце, так, ніби крають його на шматки. Та не скажеш нікому — не зрозуміють — танцюють, співають, веселяться, адже весілля. Одній лиш скрипці можеш довірити

свою печаль — зрозуміє і заплаче разом з тобою — донечко моя, квіте мій нерозвитий!..”

Ці слова прийшли на думку, коли слухала я скрипку народного артиста України Петра Терпелюка. Петро Іванович збирає і обробляє народні мелодії, навчає студентів, що справжній скрипаль — той, хто навчить скрипку промовляти голосом. Йому самому це вдається.

Коли награв мелодію, запитала в нього: “Це, напевне, плаче хтось?”. “Так, — відповів, — цю мелодію я записав у гуцульському селі і називається вона “Плач гуцула”, а грає її батько на весіллі, коли віддає заміж першу доньку — на прощання.”

Юлія

КОРАБЕЛЬ МАТЕРИНСЬКИХ МРІЙ

Гарний подарунок до Дня матері отримали учасники заходу, організованого Столичним самоврядуванням українців. На превелику радість гостей, серед яких можна було побачити представників аж трьох поколінь української меншини в Угорщині – дітей, батьків та бабусь з дідусями, свято проходило на прогулянковому річковому пароплаві на Дунаї.

Сонце щедро дарувало в той день своє проміння людям. Стояла чудова травнева пора, яка вже сама по собі була ніби подарунком до

ково звучить на багатьох мовах народів світу. Мати в людини може бути лише одна. Особливо гостро це відчують ті, хто вже її втратив. Пані Катерина подякувала всім присутнім на святі матерям за їхню материнську працю і турботу про дітей. За цим послідував невеличкий концерт учнів Недільної школи.

Згодом і дорослі, й діти піднялися на верхню палубу пароплава, де можна було насолоджуватись краєвидами Будапешта.

В.П.

святкового дня. Коли всі запрошені зібралися в затишному салоні-барі, пароплав тихо відчалив від берега.

До присутніх з вітальним словом звернулася голова українського самоврядування Будапешта д-р Піллер Дьордьєсї. Слова "мама", – сказала вона, – майже одна-

ПОХІД У ЗООПАРК

Міжнародний День захисту дітей галаслива група малят української громади відзначала у зоопарку. Ліпшого подарунка до Дня дитини годі було й придумати.

Зоопарк – це сила! Куди там до нього мультикам з їхніми намальованими персонажами. У зоопарку

проявляти великодушність і турботу про братів наших менших і відчутти тепло, що випромінює у відповідь вдячна тварина.

Одразу ж біля входу у зоопарк діти повсідалися у дерев'яний візок і з вітерцем помчали на зустріч із звірятами. Особливо запам'яталася малятам зупинка біля намету з екзотичними метеликами завбільшки з долоню, деякі з яких всідалися на плечі, руки, прямо як у казці. Зроблені батьками

для дітей бутерброди пішли на спожиток різним там жирафам, антилопам, верблюдам, кізкам, ягняткам і

кожна дитина може стати Тарзаном або Мауглі, а то й – Червоною Шапочкою. Все залежить від фантазії малого. У зоопарку діти порівнюють світ вигаданий, казковий із дійсністю. Дитина вчиться

страусам. А гральний майданчик посеред зоопарку настільки полюбився малятам, що батькам довелося докласти чималих зусиль, аби заманити додому зморених враженнями, але задоволених дітлахів.

В.П.

МАЙБУТНЄ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

У Палаці Естергазі, що в австрійському містечку Кішмартон, 9-го травня відбулася міжнародна конференція на тему "День Європи" з участю угорських та австрійських експертів. Господарем форуму був проф. Антал Естергазі, організатором — Інститут з розвитку навколишнього середовища у Східній та Центральній Європі (Будапешт).

Майбутнє національних та етнічних меншин у Європі —

це питання стало одним з головних, що обговорювалося учасниками конференції. Про права та становище національних меншин Угорщини розповіла Голова ТУКУ і ДСУУ Ярослава Хортяні, яка була офіційним гостем конференції.

Перед відкриттям конференції відбулися змагання з бігу, в яких взяли участь угорські та австрійські спортсмени, а також політики і депутати.

МОЛОДІЖНИЙ КОНГРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

З ініціативи "Об'єднання німців Угорщини" і Міністерства молоді та спорту 21-го травня проведено Молодіжний конгрес національних меншин, у якому взяли участь і представники української меншини. Метою конгресу було знайомство один з одним і створення "Форуму", який би служив спільним інтересам. Промовляли Ласло Сабов — Заступник Держсекретаря з питань молоді Міністерства молоді та спорту, д-р Тошо Дончев — Голова Управління у справах національних меншин, д-р Єне Калтенбах — парламентський повірений з прав національних меншин. Після представлення молодіжних організацій було укладено угоду про співробітництво.

ПЕРШИЙ КОНГРЕС І ФЕСТИВАЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН "КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ"

Законодавство Угорщини і України щодо національних меншин — одні з найдосконаліших у Європі — таку думку висловила Голова ТУКУ і ДСУУ Ярослава Хортяні на Першому конгресі і фестивалі національних меншин міжнародної асоціації "Карпатський Єврорегіон", що проходив 1-4 червня у Ниредьгазі. Ярослава Хортяні розповіла про українську меншину в Угорщині, діяльність ТУКУ і ДСУУ, їх плани на

майбутнє.

У конгресі і фестивалі взяли участь представники понад 10 національних меншин Сабольч-Сатмар-Березької області (Угорщина), Закарпаття (Україна), Кошицького округу (Словаччина), Сату-Марешького повіту (Румунія), а також 13-ти національних меншин Угорщини. Українську культуру на фестивалі представляла наша співачка Ганна Ляхович.

ГАБОР КЕРНЕР — ЛАУРЕАТ ЛІТЕРАТУРНОЇ ПРЕМІЇ ІМ.АТТИЛИ ЗОЛТАНА

Видавництво "Європа" вже удванадцять вручило премію, призначену молодим перекладачам у знак їх професійного визнання. Кураторів вперше присудив її за художній переклад українських творів. Габор Кернер отримав заслужене визнання за переклади твору "Польові дослідження з українського сексу" Оксани Забужко та роману "Рекреації" Юрія Андруховича. Товариство української культури в Угорщині з цієї нагоди привітало автора Меморіальним плакатом "Русалка Дністровая".

На фото: директор "Європи" Левенте Остовіч, лауреат (праворуч) і засновниця премії Єва Грігаші, яка нещодавно посіла перше місце у всеугорському конкурсі перекладної поезії середньовічного ренесансу. Конкурс організований культурним фондом "Полімпсест".

Надзвичайно важлива подія відбулася в Естергомі – місті, дорогому не тільки для угорців, але й для всіх, хто постійно проживає в Угорщині. У цьому місті народився король Іштван, тут він прийняв корону – святиню Угорщини. Іштван всіляко підтримував іноземців, що поселилися в його країні. В заповіті сину Імре наказував, щоб він приймав усіх чужоземців, які прийшли жити в його країну, створював умови для розвитку їх культури, знань.

Саме сюди, в Естергом, 20 травня 2000 року з'їхались представники 13-ти меншин Угорщини і художні колективи на свято "День національностей Угорщини -2000". Основною подією цього дня, насиченого музикою, піснями, різнобарв'ям національних стрій, було висадження дерев у новозакладеному Меморіальному парку "Мілленіум".

Свято почалося виконанням гімну в найбільшій базиліці Угорщини, де панує дух Святого Іштвана. І священники, представники різних церков – греко-католицької, католицької, євангелістської – у своїх проповідях наголошували на словах

... І шелестить в Естергомі українська липа.

Закладено Меморіальний парк "Мілленіум"

Святого Іштвана, що держава з однією мовою і однією культурою не може бути могутньою державою.

Після завершення урочистої літургії, виконання гімну Угорщини

учасники свята прибули на місце майбутнього парку. Про відзначення 1000-річчя Угорщини, значення парку – символу дружби і взаємної співпраці всіх народів, що населяють Угорщину, говорили тут Мозеш Лазар – депутат Державних Зборів Угорщини, голова Зборів Комаром-Естергомської області, д-р Тошо Дончев – голова Управління у справі Національних і Етнічних меншин, Томаш Медьєш – мер Естергому.

Представник кожної з меншин – голова державного самоврядування – висадив своє дерево, дерево свого народу. На гранітній стелі були викарбувані імена всіх представників меншин, які посадили ці дерева. Серед них – українською мовою: "Ярослава Хортяні, *Ukrán.*" Колінь, років через 100, зберуться наші нащадки коло тієї могутньої української липи, прочитають слова на гранітній стелі та й згадають нас "незлим, тихим словом". Маємо таку надію, адже кожен з нас, хоч якимось чином, та додав свого до цієї події. Шелестить листячком українська липа, набираючи сили і росту в угорській землі.

Л.С.

Українська грація в Угорщині

Міжнародні змагання зі спортивних танців відбулися 27-28 травня в Сігетварі та Сентлеврінці. Представники ТУКУ отримали особисте запрошення від нашого друга – головного організатора цього змагання – директора школи танців Йозефа Капронцаї. У змаганнях брали участь танцюристи з Угорщини, Німеччини, Чехії, Польщі, Словенії, Словаччини, а також дві пари танцюристів з Києва, одна – з Одеси та три – з Ужгорода. Всі українські танцюристи продемонстрували висо-

кий клас. Зворушили нас найменші учасники конкурсу – діти 7-8 років, вихованці Каталін Капронцаї, доньки Йозефа.

Яскраві костюми учасників, пластика і грація прекрасних юних тіл, музика і ритм танцю залишили незабутнє враження у всіх його учасників та гостей.

“... Що віддав ти – те твоє ”

Пам'яті Юрія Михайлика

Наприкінці квітня у Ваці ховали нашого вірного і доброго спільчанина Юрія Михайлика. Земний шлях цієї людини важко назвати легким, тому що вона свідомо не хотіла і, в силу своєї вдачі, не могла спокійно оминати труднощі, мовчати там, де потрібно було піднести голос правди, і безтурботно споглядати за чимось, коли обставини вимагали діяти. Через це Михайлик часто не вписувався в усталені певною групою людей канони. Що там казати, якщо навіть деякі близькі знайомі й окремі родичі мали його за дивака. Але ніяких збочень у поведінці Михайлика, звичайно, не було. Діяв він завжди за законами совісті та християнської моралі – попри всі явні й умовні перешкоди.

Скажемо більше: Михайлик завжди намагався бути свідомим членом суспільства. Хоча правильніше б було говорити про суспільство у формі множини, адже наш спільчанин був громадянином кількох держав – Чехословаччини, Томаша Масарика, Карпатської України – Августина Волошина, Угорщини – Миколуша Гортія, сталінсько-брежнєвського Радянського Союзу і – знову – Угорщини, але вже останньої чверті ХХ століття, з його очікуваними, але непередбачуваними суспільно-політичними змінами.

Найбільший вплив на Юрія Михайлика, без сумніву, справили демо-

кратичні цінності масариківської доби і незборимий патріотизм карпато-українців. Почуття свободи й любов до рідної землі він проніс через усе своє життя. Навіть досягши поважного віку, Михайлик без вагань стає одним із засновників Товариства української культури в Угорщині. Запізнавши українство з молодих років, він захищав його всюди, де б не був. За це Юрій Михайлик часто-густо платив подвійну ціну, бо ні фашисти, ні комуністи не проявляли найменшого жалю до того, хто співчував бідам власного народу.

Почуття нереалізованості довго тяжіло над учорашнім заручником двох ворогуючих ідеологічних систем, а “залізна завіса” і драконівські закони комунізму, які не давали ні найменшої легальної можливості для виявлення доброчинності, лише посилювали тривогу. Сприятливі часи, на жаль, настали лише у 1989 році після падіння тоталітарної системи у

Центральній Європі, а за два роки – й на теренах колишнього Радянського Союзу. Незважаючи на похилий вік, Юрій Михайлик із власним йому молодечим запалом взявся реалізовувати давні мрії. Довідавшись про те, що ужгородці роблять збір пожертвувань на пам'ятник Тарасові Шевченку, на який не спромоглися ні старі комуністичні, ні нові українські власті, Юрій Михайлик вніс один мільйон форинтів у цю благородну справу. Пожертви меценатів українського походження і внески громадських організацій утворили необхідну суму грошей, що дозволило збудувати пам'ятник Кобзарю. Він стоїть нині на площі Народній в Ужгороді, немовби докоряючи владу імущим за їхнє казенне ставлення до народної справи.

Мені пощастило розмовляти на цю тему з Юрієм Михайликом, який розповідав про справу з великим піднесенням і радістю. Душевний трепет співрозмовника мимоволі передавався і нам, адже так могла говорити воістину людина благородних вчинків. Пам'ятаєте, у великого гуманіста Шота Руставелі є знамениті рядки у поемі “Вігязь у тигровій шкурі”: “Що знайшов ти, те – пропало; що віддав ти, те – твоє”? Не забуваймо про ці істини та їх провідників, таких, зокрема, як Юрій Михайлик.

Василь ЦЛОСКІНА

“ГОРІЛА СОСНА, ПАЛАЛА...” В СЕГЕДІ

Звичайно, не в прямому розумінні “Горіла сосна, пала...” — таку назву має народна українська пісня, що прозвучала у виконанні нашої “Русалки” на Гала-концерті 17-го квітня в Сегеді. Дівчата з ТУКУ продемонстрували у місті над Тисою ще дві українські ліричні пісні — “Гіля-гіля, сірі гуси” та “У полі — два дубочки...”, викликавши у місцевої публіки гарячі оплески. Сегеді мали можливість почути також чудовий голос Ганни Ляхович, яка з притаманною їй високою майстерністю виконала українські і угорські пісні.

Гала-концерт був завершальним акордом “Днів меншин Сеге-

да”, що тривали 8-17 червня. Вони розпочалися музичним вечором, на якому прозвучали твори відомого вірменського

композитора Арама Хачатуряна. Протягом десяти днів здійснювалися різні заходи національних меншин міста, де поруч з угорцями проживають українці, німці, серби, словаки, греки. Цікавість, зокрема, викликала виставка листівок про різні країни, в т.ч. і про Україну, яку організували представники національних меншин. Активну участь у згаданих заходах взяло самоврядування українців Сегеда під керівництвом Наталії Шайтош.

СНИТЬСЯ, ВВИЖАЄТЬСЯ РІДНА ХАТА...

Нотатки про подорож на землю предків

Тринадцять років. Багато це — чи мало?

Колись, у далекому дитинстві, видавалось дивним: хіба можна прожити рік чи два десь в чужині і не бачити своїх рідних, своєї домівки?

І ось вже пройшло, промайнуло, пролетіло тринадцять років...

Все! Треба їхати. Більше не можу. Сниться, ввижається рідна хата, рідні обличчя, рідна земля.

Зачарованне коло — сім'я, робота, проблеми, вирішення проблем, знову проблеми.

Зусилля волі... вирываюсь! Іду! Нарешті!

Вагон. Тісне купе "радянський люкс" — для того, мабуть, щоб не бажалось "совкам" за кордон їздити.

Сумно. Сам-один, жодного знайомого обличчя. Лиш розповіді російських "друзів", ба, навіть, "братів" про нещасну і заморену голодом Україну — "отделились и вот вам "незалежность". А ще як перекривиться на ту "незалежность", аж муродить бідного.

Отак і сиджу в купе-витворі радянської доби, сумую, в брудненьке віконце виглядаю. І тут, як промінець сонячний у цьому напівтемному, нудьгуючому царстві, Ярослава, Славочка. Як я радий тебе бачити! Враз посвітлішало навколо, відійшли всі страхи, невпевненість, сум.

Благословення на дорогу, твоє усмінене обличчя надало впевненості і чудового настрою. Оце благословення гріло серце за весь час подорожування, відганяючи нещастя.

Відтак у доброму настрої — вперед, у невідоме.

Поїхали.

Провідниці Галя і Оксана — гарні, веселі і дбайливі господині. Наші українські дівчата зробили все можливе, щоб їхні пасажирні почувалися, як вдома.

Аж ось уже і Державний кордон.

УКРАЇНА. Невимовне почуття гордості охоплює тебе, коли на місці "СССР" читаєш таке до болю рідне слово. Скільки славних синів твоїх пролили кров свою, мучились по царських та кацапсько-радянських в'язницях, щоб ця рідна назва — "УКРАЇНА" — була встановлена на Державному кордоні.

Збулось.

Я — на рідній землі.

Чемні прикордонники, запитання —

українською мовою.

Радісно.

Приїхали у Львів. На пероні зустрічає Юрій Остапович Лунь, професор Львівської Політехніки, доцент, чудова людина. Їдемо до будинку його батьків. Сніданок, відпочинок.

Знайомлюсь з татом Юрія, Остапом Остаповичем Луньом. Ото людина! За вісімдесяти. Світлий розум, феноменальна пам'ять, добрий гумор. А як про своє життя почав розповідати та фото показувати — аж мороз по шкірі: боєць УПА, вчителював, разом з першим Президентом України Л.М. Кравчуком готував Акт про Незалежність України. І береже цей перший Акт про Незалежність з іменним підписом Президента, як священну реліквію. Ось у кого можна повчитись. Він — з когорти людей, які виборювали майбутнє України. Остап Остапович — жива історія і приклад для нащадків.

Потім була зустріч з Ігорем Миновичем Кравчуком, професором, директором Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою, а також з Борисом Михайловичем Романюшином, професором, директором Центру професійної орієнтації. Ці інституції є філіями знаменитої Львівської Політехніки, студенти якої показали нам своє мистецтво танцю на цюгорічних Шевченківських вечорах у Сегеді, Комаромі та Будапешті.

Дружній обід. Гостинні господарі розповідають про своє славне місто і жалкують, що не було часу для екскурсії по визначних місцях Львова. Обіцяю, що на зворотній дорозі надолужимо.

І знову — дорога. Потяг "Запоріжжя-Львів". Просторі купе, чистенько, за тишно. Господиня вагона Валя — чепурна, чемна і розмовляє по-нашому. Настрій — чудовий. За вікном — гарний краєвид, чисті, оновлені вокзали. З цікавістю чекаю привокзальних торговців, адже московські "друзі" багато і з великою радістю розповідали про "несчастных хохлов", які кидаються зі своїм крамом під колеса потягу, на колінах благаючи щось купити від них.

Отже, станція Тернопіль. Торговці. Чисті, чемні. Пропонують м'ясні страви, печиво, солодощі, пиво та сигарки. Пасажирні скупляються. Підходжу і я. Купую смажене м'ясо — дуже смачно. Всі задоволені. І піхто під потяг не кидався, на коліна не падав.

Ось і Запоріжжя, земля козацької слави, колиска свободи. Як радісно ступи-

ти на рідну землю після довгих тринадцяти років, знаючи, що ця земля — наша, українська, а не якась там "советская". Приємно вражає вокзал, відбудований у кращих європейських традиціях, чистий, охайний.

Зустріч з ріднею. Сльози, жарти.

І вже я вдома, у рідній домівці, що не раз сниться в далеких краях. Не можу зорієнтуватися на колись топтаній-перетоптаній мною вулиці. Шість рядів невеличких деревець за тринадцять років стали буйним лісом. У рідній Михайлівці на кожній вулиці — асфальт, дерева побілені, чисто. І багато-багато приватних магазинів, барів. Більшість — європейського рівня! І головне — не пусті й не пустують. Увечері приходить молодь. Танцюють, грають в більярд, розважаються. Не видно п'яних! Незбагненно! Запитав в друзів, а вони кажуть: "а пияки зараз не в моді". Ось так! Не в моді!

Завітав до знайомого фермера. Поля оброблені, техніка працює, дарма, що зношена, старенька.

Побував у родичів, друзів, знайомих. Людей різного віку і достатку. Живуть по-різному, пенсіонерам — найтяжче. Але в більшості з них є діти, онуки, які їм допомагають.

Пише двоюрідний брат з Томської області, що в Сибіру: "Слышал, што на Украине голод". Отакої, знову "голод". Очевидно, то велика втіха для росіян твердити, що "хохли з голодадохнут". Ну, нехай потішаться. Як мудро кажуть араби: "собака гавка, а караван іде". У всякому разі я не тільки не бачив голодуючих, а навпаки — мене (і це ж треба таке!) соромили, що так мало їм.

Потім були зустрічі з Головою селищної Ради О.В.Ракшой, Головою районної Ради О.І.Сапальовим, Головою райдержадміністрації В.І.Юрченком. Розповіли про труднощі цього непростого для України періоду, про плани, нові можливості. Попросили і мене поділитися враженнями. Я чесно відповів: не сподівався, що в Україні стануться такі великі зміни на краще і що буде зроблено значний крок у напрямку Європи.

Потім — ще одна приємна несподіванка — концерт самодіяльного оркестру та дитячого танцювального ансамблю в чудовому, оновленому Михайлівському Палаці культури. Зустріч з талановитим композитором та письменником, великим патріотом України

Сергієм Григоровичом Томіліним. Дуже радісно на душі, що на моїй Батьківщині стільки великих талантів, що кохаються у нашій милозвучній мові. І які, незважаючи на мовну агресію зі Сходу, продовжують творити на благо свого народу.

У Києві мав щастя зустрітись з чудовою і мужньою людиною, істориком і письменником Романом Ковалем, відомим політичним та громадським діячем. Він уже не перший рік з великими зусиллями і безстрашністю відвойовує з архівів КГБ, збирає по крихтах зі спогадів старих людей правду про боротьбу наших дідів з

червоною чумою XX століття на тер-

ЕГИПЕТСЬКА КУЛЬТУРА І ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

На факультеті египтології ЕЛТЕ 22 червня відбувся звіт академіка, египтолога, лауреата премії ім. Сеїчені, члена ТУКУ Ласло Какоші про останні розкопки в Єгипті. Членів нашого товариства, які були присутні на заслуховуванні, цікавила як давня культура Єгипту, так і спадщина української класичної культури, творчість найвидатніших українських письменників, головним чином праці Лесі Українки.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЕКЦІОНЕРИ ПШЕНИЦІ НА БУДАПЕШТСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

З 5-го до 9-го червня у Будапешті проходила Шоста Міжнародна конференція з питань збільшення обсягів виробництва і поліпшення якості пшениці. У її роботі взяли участь науковці майже із 70-ти країн світу. У складі української делегації на конференції — керівник Національного центру генетичних ресурсів рослин України з Харківського інституту рослинництва Віктор Рябчук, заступник директора Селекційно-генетичного інституту Микола Литвищенко (Одеса), директор Інституту агроєкології та біотехнології Олексій Созінов (Київ), співробітник Миронівського інституту селекції та насінництва пшениці Володимир Власенко.

В Україні створено Національний банк генетичних ресурсів, який повинен забезпечити базовим вихідним матеріалом селекційні програми. Створено сорти якісної високоадаптивної пшениці — говорили на конференції українські вчені, які для продовження робіт не мають достатньо матеріально-технічних засобів. Тому важливо знайти партнерів у провідних країнах світу, встановити надійне співробітництво в галузі селекції пшениці, підвищенні якості зерна.

П'ЯТЬ РОКІВ БУДАПЕШТСЬКІЙ МІЖНАРОДНІЙ АКАДЕМІЇ ПРАВОПОРЯДКУ

У питаннях громадської і міжнародної безпеки нині самостійно не може успішно діяти уже жодна країна, сказав з нагоди п'ятиріччя Міжнародної академії правопорядку в Будапешті директор Федерального бюро розслідувань Луїс Фрег.

У будапештському навчальному закладі проходять підготовку правоохоронці 28 країн, у т. ч. з України. Академія діє успішно і реалізувала поставлену перед нею мету, заявив Міністр внутрішніх справ Угорщини Шандор Пінтер журналістам у перерві конференції "Боротьба з організованою злочинністю і тероризмом", що відбулася в академії з участю заступника міністра внутрішніх справ України Ігоря Кириченка, посла США в Угорській Республіці Петера Туфо, міністрів внутрішніх справ Албанії, Болгарії, Словаччини, Монтенегро, представників органів правопорядку інших країн.

ДИЛЕМИ ПРИРОДООХОРОНЦІВ КАРПАТСЬКОГО БАСЕЙНУ — УНІКАЛЬНОГО КРАЮ З ОСОБЛИВИМ І БАГАТИМ ЖИВИМ СВІТОМ.

Основоположною потребою країн Карпатського басейну, у т. ч. Угорщини й України, є тісне, повсякденне добросусідське співробітництво в природоохоронній сфері — їй слід надавати суттєвішого значення, ніж дотепер — сказав кореспонденту "Громади" Ласло Гарасті, директор угорського представництва "WWF" - найбільшої в світі міжнародної, неурядової природоохоронної організації, членами якої є понад п'ять мільйонів осіб. На конференції, організованій 17 травня цим представництвом та Комісією з природоохорони Державних Зборів Угорщини, розглянуто проблеми захисту природи у зв'язку зі вступом Угорщини до Європейського союзу (ЄС). Ціла низка природних цінностей в Угорщині така, яка в країнах ЄС ніколи не існувала, а якщо колись і була, то уже зникла. Лише рослинний світ країни налічує понад сто видів, яких нема в ЄС — відзначалося на конференції. Це сталося у значній мірі тому, бо окремі правила охорони природи в ЄС "м'якші", ніж в Угорщині. Якщо ці правила залишаться і після вступу Угорщини до ЄС, то під загрозою опиняться і рідкісні види флори і фауни, які збереглися в Карпатському басейні. В угорсько-українському прикордонні, наприклад, говорили учасники конференції, збереглася така рідкісна рослина як шафран, збереження і захист якого вимагає уже міждержавних угод.

Юрій КРАВЧЕНКО

ОЛЬГА БЕРЕГСАЗІ: "ПОЛУМ'Я І ДУША" — ПОЛУМ'ЯНА ДУША (До 25-річчя творчої діяльності артистки)

Зі сцени під звуки гітари задумсєвно линуло українською:

Стояла я і слухала весну,
Весна мені багато говорила,
Співала пісню дзвінку, голосну,
То знов таємно-тихо шепотіла.

Вона мені співала про любов,
Про молодощі, радощі, надії,
Вона мені переспівала знов
Те, що давно мені співали мрії.

Потім ці ж поетичні думки-переживання Лесі Українки у тому ж супроводі і виконанні — угорською.

А почуття у всіх слухачів — на одній високій хвилі чарівного зворушення. Так уміє лише Ольга Берегсазі (і тільки вона!), являючись нам на концертах Товариства української культури у своєму улюбленому артистичному амплуа багатовимірності й поліфонічності. Їй не лише нам, але й публіці в Україні, Румунії, Австрії, Німеччині, Канаді, США, Словаччині, Франції чи інших країнах, де вона час від часу виступає.

З канадської газети "Мадяршаг" (№ 16, 15 квітня, 2000 р., Торонто). "Лід, напевні, скрес. Відколи існує Угорський Дім, ніколи ще не звучала в його стінах ця неповторної краси церковна пісня, яку минулого тижня чули у виконанні угорської співачки-артистки Ольги Берегсазі... Найбільший успіх, однак, мала давня церковна пісня "Наша щаслива мати", яку виконувала гарним голосом, і коли настав заключний акорд, у всіх на очах були сльози, публіка, стоячи, гаряче аплодувала, дякуючи артистці за чудову пісню..."

Її поява на сцені неодмінно очікується з непідробним інтересом. Бо знаємо: будемо зачаровані і здивовані. Чари Ольги — в її природному артистизмі, майстерності перетворення, а дива — у фантазії, на крилах якої ти, затаївши подих, летиш світом, твореним митцем чародійства.

Зі спогадів автора. Пригадується виступ Ольги на концерті, що його організувало Товариство української культури для учасників Європейської конференції української молоді (Будапешт, жовтень, 1999 р.). Та лірична Лесина мавка, що стояла і "слухала весну" вийшла на сцену рішучим кроком з міцно стиснутою в руках гітарою — наче цей музичний інструмент призначений не для милозвучного звучання, а для рукопашного бою. Мить — і вже бринять акорди: спочатку — насторожено, з наростаючою тривогою, згодом — з рвучкими, рваними ритмами, що навівають драматизм й почуття тривоги. Під ці звуки — схвильована розповідь-пісня про юне покоління, мрії і трагізм угорської революції 1956. Притихла, припинила зала, тільки голос бринить над нами — чистий, дзвінкий, але пройнятий болем, аж до щему в серці. То летиться "Червона кров на вулицях Пешти" (сл. Лайоша Томаші, муз. Ольги Берегсазі). Пісня-балада прозвучала 23 жовтня — у 44-у річницю кривавих подій. Уже пізніше стало відомо, що цей музичний твір став гімном Гуртка повстанців "Корвін".

Та був концерт, який можна назвати квінтесенцією артистично-мистецької діяльності Ольги Берегсазі. "Полум'я і душа" — таку назву мав її авторський пісенний вечір-вернісаж, який у стриманих, вибагливих будапештських поціновувачів прекрасного викликав непідробний захват. Репертуар складався з омузичених

творів ще і нині діючих угорських поетів. Цей, як і наступні пісенні вечори — “Між двома берегами”, “Ненавиджу і люблю” — яскраво характеризують багатогранний дар авторки — співачки, драматичної артистки, композитора, режисера, акомпанемента, ведучої, організаторки і, просто, людини щедрої душі. Душі, полум’я якої освітлює душі оточуючих. Для публіки, що полюбає розважально-жартівливий жанр, підготовлений концерт-кабаре “Така собі маленька плітка”. Є у неї і окремі програми для дітей...

Особливий же потяг — до виступів у середовищі національних меншин — угорської у різних країнах та української — в Угорщині. Угорка за національністю, вона щиро проймається і турботами та болями українства.

З Тібором Дюрковичем...

Спогади з дитинства. “Ми жили в Берегові поблизу української школи. Мені, дівчинці п’яти років, цікаво було, що ж там роблять старші за мене діти. Я заходила в будь-який клас, сідала за вільну парту. Вчителів й учнів це зовсім не турбувало, більше того — вони залюбки розмовляли зі мною, давали чистий листочок, олівець, щоб я малювала, вчилася писати. Саме там я отримала перші уроки української. Вони мені — на все життя”.

Родом Ольга з Берегова (Берегсаза) Закарпатської області України, звідки вона переїхала на постійне місце проживання в Угорщину. Та пам’ять про Берегівщину, де при переважній більшості угорців немалим числом здавна живуть і українці, будить радісно-щемливі почуття.

Але звідки в неї той дар артистизму? Може переданий генами від мами — колишньої харків’янки, яка після закінчення Московського інституту театрального мистецтва мріяла стати оперетною співачкою? Та доля розпорядилася інакше: одружившись з військовим в’язнем-угорцем, вона переїхала з чоловіком — батьком Ольги — в Берегове, де з 1948 року керувала колективами художньої самодіяльності, хорами, художньо-драматичними гуртками. Отже, Ольга з дитинства, будучи поруч з мамою, жила у вирі творчо-сценічного життя. Та й новостворена будапештська сім’я — надійна опора в її творчій діяльності.

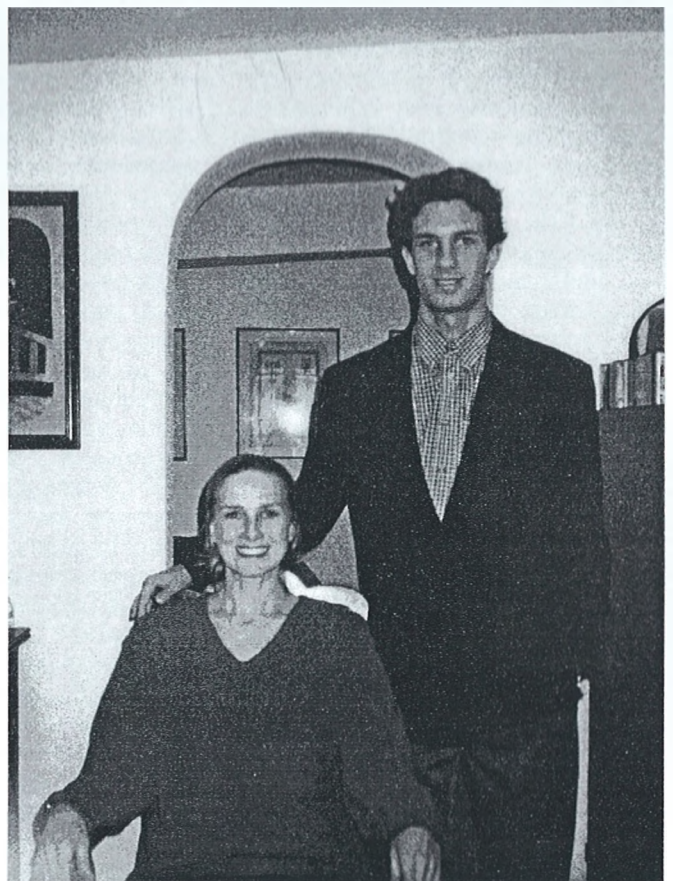
Спогади з дитинства. “Ми з братом Володею, сестрою Жаннет, сусідськими дітьми не раз гралися в театр. У нас був свій білетний касир, режисер, артисти, та майже ніколи не було глядачів, бо всі

хотіли бути учасниками театральної гри”.

Зрештою, все життя Ольги невіддільне від мистецтва. По закінченні школи вчилася в Ужгородському музичному училищі (1964-1968 р.р.), Московському інституті театрального мистецтва (1969-1974 р.р.). Після здобуття вищої освіти, переїхавши в Угорщину й прибравши творчий псевдонім від назви міста, де народилася, поринула у творчу роботу. Працювала артисткою у кількох театрах: ім. Мадача в Будапешті, у Капошварському ім. Гергея Чікі, у дитячому театрі Пешта. В останні роки, створивши індивідуальні програми, — на самостійних “творчих хлібах”: пише музику на слова угорських і українських поетів, гастролює, виступає по радіо, на різних концертних майданчиках. І з початку 90-их років — на тематичних вечорах, присвячених творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки, святкових концертах Товариства української культури, Державного та столичного самоврядувань українців Угорщини.

— В українському товаристві почувалася як вдома, тут багато моїх друзів, справжніх поціновувачів мистецтва — каже Ольга Берегсазі. У часи “совєцького” тоталітаризму українська культура в Угорщині була terra incognita. З проголошенням незалежності України угорці проявили великий інтерес до культури своїх вільних сусідів. І роль Товариства у зближенні культур двох народів проявилася надзвичайно яскраво. Важливо і те, що Товариство пропагує українські пісні, страви, традиції, звичаї і обряди не лише серед українців, але й серед угорців, представників інших національностей, збагачуючи і їхнє, і своє культурне життя. Своє ж поклонання — додає Ольга — я бачу в тому, щоб дарувати красу, радість людям, вселяючи оптимізм і віру.

Степан Ваш

...з сином Давидом

Як і в інших частинах окупованої Європи, незабаром після приходу німців на Україну виник підпільний рух, що був головним чином, реакцією на політику нацистів. Перші партизанські українські загони виникали на Поліссі та Волині, оскільки велика частина території України є степом і тому не придатна для партизанської війни. Як не дивно, перші партизанські групи не були пов'язані з ОУН. Як тільки вибухнула нацистсько-радянська війна, недалеко від Рівного місцевий український діяч Тарас Бульба-Боровець, близький до петлюрівського уряду УНР, що перебував на вигнанні у Варшаві, сформував нерегулярну частину під назвою "Поліська січ". Метою цього загону спочатку було очищення свого регіону від залишків Червоної Армії. Коли під кінець 1941 року німці спробували розпустити його частину, він повів своїх воєнків "у ліси", щоб воювати як з німцями, так і з більшовиками.

У 1942 році невеликі підрозділи створили на Волині члени ОУН-Бандери та ОУН-Мельника, що ховалися від переслідування Коха. Органи безпеки Берліну були змушені визнати, що "рух опору Бандери все більше і більше переходить до активної боротьби". У травні 1942 року цей рух серйозно працював над створенням "банд", зокрема у західній частині України. Треба зазначити, що у донесеннях служби безпеки Райху за 1942 рік ще не розрізняли радянських і українських партизанів (повстанців), до всіх ще вживали назву "бандити". Наприкінці 1942 року активність повстанських угруповань значно зросла, тому було вирішено сформувати великі партизанські сили, поклавши тим самим початок регулярній українській армії, яка потрібна була би і після закінчення війни. До створення української армії спонукали і такі нагальні причини: по-перше, з посиленням німецьких репресій проти місцевого населення селяни вимагали, щоб ОУН ужила заходів для їхнього захисту, й, по-друге, коли наприкінці 1942 року з Білорусії у Північно-Західну Україну почали проникати радянські партизани, потрібно було, щоб ОУН узяла на себе роль "народної армії", перш ніж це

СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ

зроблять більшовики. І ці побоювання були не безпідставні. Москва, комуністична партія і радянські партизани не визнавали українського визвольного руху. Радянська пропаганда зумисне змішувала членів української поліції, мерів і всіх старост, що працювали в німецьких установах, з бійцями УПА.

Організація українських націоналістів Бандери зробила спроби схилити до боротьби за свободу і самостійність України також радянських партизанів. Поширювали серед них листівки, в яких відзначалося, що боротьба проти німецьких окупантів, проти приниження українського народу – це спільна боротьба. В листівках пропонувалося боротися проти обох імперіалізмів одночасно, щоб збудувати нове суспільство – Незалежну Україну.

Але Москва мала свої плани. Перше завдання – сконцентрувати значні сили радянських партизанів у тих районах, де український націоналізм був особливо поширений. Присутність радянських партизанів викликала посилення німецьких репресій. Близько сотні українських сіл було знищено у листопаді 1942 року. Дуже часто німці розстрілювали лише мешканців, прихильних до націоналістичного руху, під приводом, що вони були зв'язані з радянськими партизанами.

Восени 1942 року був виданий наказ про об'єднання всіх націоналістичних загонів ОУН-Бандери, до цих формувань ввійшли і підрозділи ОУН-Мельника та Боровця, прийнявши для себе назву Українська повстанська армія (УПА). Головнокомандувачем розширених сил було призначено члена проводу ОУН-Б, високопоставленого українського офіцера Романа Шухевича (генерал Тарас Чупринка).

Завдяки широкій та ефективній підпільній мережі ОУН-Б УПА швидко розрослася у велику, добре організовану партизанську армію, яка встановила контроль над значними територіями Волині, Полісся, а згодом і Галичини. На кінець 1943 року – початок 1944 ро-

ку чисельність УПА сягла близько 100 тисяч бійців. Порівняно з іншими підпільними рухами окупованої нацистами Європи УПА становила собою щось унікальне, оскільки практично не мала чужоземної допомоги. Тому зростання її сили свідчило про дуже відчутну масову підтримку з боку українців. У розвідувальних донесеннях радянських партизанів наводяться конкретні факти розширення впливу УПА. "Крем'янецький округ (Тернопільська область) в квітні 1943 року був оголошений на надзвичайному становищі через те, що німці у цьому окрузі зазнали нападу українських націоналістів "бандерівців". Німці з багатьох населених пунктів були витіснені і їм вдалося відновити становище тільки з допомогою великих каральних загонів."

Відчуваючи необхідність зробити огляд боротьби і намітити основні напрями подальшої діяльності, провід ОУН скликав 3-тю Конференцію Керівників, яка відбулася 17–21 лютого 1943 року. У

Роман Шухевич
(генерал Тарас Чупринка)

постановах, затверджених на конференції, говорилося: "Оскільки ОУН бореться проти імперіалізму та імперій ... тому бореться проти СРСР та німецької "Нової Європи". ... Український народ повинен боротися одночасно проти обох імперіалізмів, спираючись тільки на власні сили. ОУН-Бандери заявила, що вона готова до співпраці з іншими рухами опору, якщо вони визнають за укра-

ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

інцями право на створення незалежної Української держави. ... ОУН засуджує всі спроби індивідуальної чи колективної співпраці з окупантами як шкідництво й зраду українському народу".

ОУН-Бандери не задовільнилась засудженням на словах співробітництва з німцями. Колишні "спецхрани" через донесення червоних партизанів засвідчують сотні боїв УПА з німецькими окупантами. У липні 1943 року 12 областей України стали на шлях збройної боротьби проти окупантів.

На початку лютого 1943 року відділи УПА перейшли до широкомасштабних операцій на два фронти: проти німців і проти радянських партизанів. УПА вирішила відтіснити, з одного боку, радянських партизанів на північ за річку Прип'ять і на схід за річку Случ, а, з другого – вона проводила операції з метою повністю взяти на себе захист українського населення від німецьких каральних експедицій. Починаючи з березня 1943 року, відділи УПА вели бої в районі Крем'янця. 10 квітня атакували точно в той сам час тюрми Крем'янця, Дубна, Ковеля, Луцька та Любашівки, звільнивши сотні в'язнів. Звільнені люди, звичайно, вступали в лави УПА. Часто німецькі СС були змушені відступити, втративши багато убитих. У більшості районів Волині німецька адміністрація існувала лише в районних або окружних центрах, а сільська місцевість була повністю в руках повстанців. Діяльність повстанців спричинила зрив постачання продовольства на фронт. Якщо у 1942 році Україна постачала для фронту всю необхідну кількість м'яса, то у 1943 році німці змушені були ввезти 6 тисяч тон м'яса з Райху. Треба додати, що навесні 1943 року в українському русі опору заіснувало на якийсь час три течії. Найважливішим угрупованням на базі ОУН-Бандери була УПА. Другим за значенням був партизанський рух, що очолював Тарас Бульба-Боровець, який під час акції у липні 1943 року злився з головними загонами УПА. Третій рух збройного опору складався зі збройних груп

прихильників ОУН-Мельника. Німці всіляко намагалися нацькувати українські збройні угруповання один на одного, тим самим послабити їхню дієздатність.

Улітку 1943 року німецькі операції проти УПА переросли у великий наступ. Керував цією акцією обергрупенфюрер СС Прюцман. Німці застосували проти УПА 10 тисяч солдатів, моторизовані батальони, артилерію, а також 50 танків і 27 літаків. Крім цього, німецька пропаганда розповсюджувала листівки, в яких йшла мова, що ОУН і Бандера – агенти Москви, знаряддя жидівського більшовизму. Зі свого боку, радянська пропаганда твердила цілком протилежне. Радянські листівки зображали ОУН як "німецьких колаборантів".

Два роки боротьби УПА були позначені великими втратами. У боротьбі з Німеччиною загинули тисячі українських патріотів. Багатьох було депортовано в Аусшвіц. Бандера і Стецько знаходилися в концентраційному таборі Саксенгаузен. Два брати Степана Бандери були розстріляні, як і визначні керівники ОУН. Лише за літо 1943 року в боях з німцями загинуло 1237 солдатів і офіцерів УПА, серед цивільного населення 5 тисяч українців були спалені, убиті чи повішені тільки за те, що симпатизували українському збройному повстанню.

Але не тільки українці боролися на боці УПА. Невдачі на фронті влітку і восени 1943 року сприяли дезертирству італійських, румунських, угорських солдатів. Як правило "втікачі" з допомогою УПА поверталися у свої країни. Багато із них приєднувалося до УПА, щоб боротися проти німців. У лавах УПА було теж багато свреїв, які втекли з гетто, служили простими бійцями чи лікарями.

В Галичині український збройний опір з весни 1943 року розвивався у формі Української національної самооборони (УНС). За літо ці збройні групи, які утворили УПА-Захід, на кінець 1943 року вже мали 9 таборів військової підготовки, більшість з яких була в Карпатах.

В операціях проти УПА брали участь і угорські дивізії. Під час операції на Волині штаб угорської дивізії, опинившись у складній ситуації, був змушений піти на угоду і вступив у контакт з УПА для встановлення перемир'я. Угорські військові органи влади в Україні проінформували Будапешт про свої контакти з українцями. У цілковитій таємниці, адже угорці не хотіли, щоб їхній німецький союзник дізнався про переговори, українська делегація на чолі з Мироном Луцьким, переодягнена у форму простих угорських солдатів, прибула на початку 1943 року до Будапешта. На українсько-угорських переговорах українцям треба було пояснити мету своєї боротьби. Обидві делегації легко дійшли згоди щодо припинення бойових дій між угорською армією і УПА на українських територіях. Угорська делегація погодилася, не викликаючи підозри у німців, допомогти захопити від німців озброєння і боеприпаси (на Україні), які охоронялися угорськими загонами. Угорські конструктори в ролі "дизертирів" чи "військовополонених" мали навчати українців поводженню з технічним обладнанням. Подібного роду співпраця будувалася згідно з рішенням Зборів ОУН (1943.VII.) та згідно маніфесту УПА до поневолених народів Східної Європи і Азії (1943.XII.).

У середині січня 1944 року з наближенням Радянської Армії керівництво УПА стало перед реальною проблемою боротьби з радянськими військами. Радянська влада чудово усвідомлювала небезпеку, яку становили українські повстанці і національний рух. Москва знала, що УПА спирається на підтримку майже всього населення. Тому видало звернення до українського народу (1944.I.12.). В ньому українському народові обіцяли швидке звільнення від "німецько-українських" націоналістів. У радянському зверненні було зроблено висновок, що ОУН і УПА хочуть перетворити Україну на німецьку колонію. Це була пряма дезінформація, яка диктувалася ненавистю Росії до "українського сепаратизму". Загалом же, радянське керівництво зовсім не хотіло ділити перемогу над фашизмом з українцями, які прагнули волі і незалежності України.

Ярослава ХОРТЯНІ

«Козак Мамай»

— українська народна картина.

*“Сидить Козак у кобзу грає,
Що замислить то все має...”*

Серед небагатьох творів українського народного мистецтва, що до нас дійшли з давнини, чи не найцікавішими, найоригінальнішими і найпопулярнішими є твори із зображенням козака-бандуриста. Цей улюблений в українському фольклорі образ, якого традиція охрестила “Козаком Мамаєм”, мабуть, був своєрідним символом, оберегом, побажанням щастя, добра. Тому картини про Козака Мамаю можна було знайти в кожній селянській хаті. “Козаків Мамаїв” малювали протягом кількох століть по всій Україні: від Карпат до Слобожанщини і Херсонщини, а також там, де поселялись вихідці з України - від Кубані аж до Волги.

Композиція типу “Козак Мамай” є національно специфічною. Ні в російському мистецтві, ні в польському, що близькі українському, не зустрічаємо подібних зразків. Немає нічого хоча б трохи аналогічного і в мистецтві Західної Європи. Це надає картинам певної загадковості, дозволяє дослідникам робити припущення, що їх композиційна схема виникла за часів стародавнього кочев'я, коли територією нинішньої України пересувалась безліч народів. Скіфи, сармати, половці, хазари, монголи і тюрки - всі вони лишали певний слід і

культурне напорування. Але ті подібні зображення, що зустрічаємо у східних культурах, не просто механічно запозичені, а й відповідали якимсь місцевим умовам. Цим і пояснюється така сталість композиції, що витримала не одне століття, бо в її основі лежить ціла низка художніх і життєвих вражень.

Козак палить свою люльку, поруч стоїть кінь, прив'язаний до списа, навколо - сагайдак, лук, рушниця, пістоль, порохівниця і шапка. Нерідко розкидані гральні карти, звичною подробицею є штоф та чарка. Деталей може бути більше чи менше, проте завжди сидить козак підбавши ноги “по турецькому”.

Здебільшого, на картинах бачимо козака спокійним і замріяним, під час відпочинку між походами, коли на самоті зі своєю бандурою він посправжньому ширий. Зміст “Козаків-Мамаїв” не вичерпувався їх образотворчою частиною, бо, здебільшого, доповнювався надписом:

*“Гарний козак на натуру,
Гарно грає на бандуру
Козак-запорожець ні о чім не туже,
Як є люлька, тютюнець - то йому
байдуже.”*

Нерідко написи під картиною називають козака сіромахою, адже ко-

зацькі маси складалися саме з селян. Відмовляючись від усього найдорожчого, від кохання, від дітей, від мирної праці, козак залишає собі єдину втіху - “бандуру подорожнього”, з якою ніби злилася його сумуюча душа:

*“Струни ж мої струни,
Заграйте мені стиха,
А чей козак-сіромаха
Забуде свого лиха...”*

Трагічність козацького становища підкреслювалась тим, що навіть військові перемоги не змінювали тяжкого становища народу і боротьби не було видно кінця-краю.

Згодом, коли часи козацтва почали переходити в легенди, в уявленні народу козак, як людина вільна, нікому не підлегла і міцна, став світлим ідеальним образом, в якому втілена народна дума, найзаповітніша мрія народу про волю і мир. І вільний козак, що відклав зброю і натхненно грає на бандурі, постає певним символом. Протягом часу картина набула високої художньої досконалості і завдяки своєму ідейному змісту і формі стала особливим внеском України до скарбниці світового мистецтва.

Підготувала Лада Денисова
(в матеріалі використана дослідницька робота П.А.Біленького)

Щиро кохав полх впрям до вранця кохав полх полх ти чужу згинує твою жинку
презирати ти не дини як цистий мов дини для дини дини дини дини дини дини
Гей, кохав полх впрям до вранця кохав полх полх ти чужу згинує твою жинку
презирати ти не дини як цистий мов дини для дини дини дини дини дини дини

КОЗАК-БАНДУРИСТ

На татарських полях
Та на козацьких шляхах
То ж не вовки-сіроманці
Квилять та проквеляють,
Не орли-чорнокрильці клебчуть, –
Попід небесами літають, –
То ж сидить на могилі
Козак старесенький,
Як голубонько сивесенький,
Та на бандуру грає-вигравас,
Голосно жалібно співає.
Гей, і кінь же біля його
Постріляний та порубаний,
І ратища поламані,
І в ладівниці – ні 'днесенького набою,
І піхви – без шаблі булатної,
Тільки осталася козакові бандура
порожня,
Та в глибокій кишені тютюну
півпапушки,
Та люлька-бурулька.
Гей, сидить же кобзар на могилі
І люлечку потягас,
І на бандурі грає-вигравас,
І голосно жалібно співає:
"Гей, панове-молодці,
Козаки-запорожці!
Ой де ж то ви пробуваєте?
Чи до Січі-матері приїжджаєте,

Чи ляхів-ворогів киями покладасте,
Чи татар-бусурман
Малахаями, як череду, в плін завертасте?
Гей, коли б же мені бог поміг
Старі ноги розправляти
Та й за вами поспішати,
Хоч би я наостанку віку вам заіграв
Та голосно жалібно заспівав.
Гей, уже ж, видно, мені без бандури
пропадати,
Уже нездужаю по степах я чвалати;
Будуть мене вовки-сіроманці зустрічати
І дідом за обідом коня мого заїдати..."
Сидить козак на могилі,
На кобзі грає-вигравас,
Жалібно співає:
"Гей, кобзо моя,
Дружино моя,
Бандуро моя мальована!
Де ж мені тебе діти:
А чи в чистому степу спалити,
А попілець на вітер пустити,
А чи на могилі положити?
А будуть буйні вітри по степу пролітати,
Твої струни зачіпати
І жалібно вигравати,
І будуть козаки подорожні проїжджати,
І твій голос зачувати,
І до могили будуть привертати..."

Записано в 1926 році від кобзаря Дем'яна Гавриловича Симоненка з села Стільне Березнянського району Чернігівської області. Надруковано в книзі "Українські народні думи та історичні пісні", яку упорядкували П.Павлій, М.Родіна, М.Стельмах, К., 1955, стор.37.

“Сині етюди” Миколи Хвильового

“Сині етюди” М.Хвильового - це збірка новел, оповідань, етюдів, книга про часи революції, громадянської війни в Україні 20-30 років. І, що треба особливо виділити, - одним із персонажів новел є сам автор, з його репліками, втручанням у розмову.

Твори М.Хвильового (роман “Вальдшнепи” та особливо твори малого, войовничо-активного жанру) викликали значний резонанс. Партійно-державна верхівка у своєму гнівному осуді навіть вдалась до терміну “хвильовізм” як політично-суспільне явище в літературі (здаємо: “єфремовщина”, “яворщина”). А за що? За заклики Хвильового до самостійної, незалежної України (“Геть від Москви!”), за діяльність по дерусифікації українського пролетаріату.

Дійсно об’єктивну і справедливую оцінку творчості Хвильового, найдосконалішу серед інших, дав Дмитро Донцов, глибоко зрозумівши протиріччя Хвильового-романтика і Хвильового-реаліста.

Розмову про “Сині етюди” розпочнемо цитатами з цієї книги. “Без революції, коли нема творчості, життя тече нудно, одноманітно (новела “Юрко”); “...Болить наше мільйонове серце, і хочемо запалити їй груди своїм комуністичним сяйвом...” (“Солонський Яр”); “Я вірю в “загірну комуну” і вірю так божевільно, що можна вмерти” (“Вступна новела”); “Моя люба соціалістична Україно!” (“Життя”); “Завтра розгорнемо голубину книгу вічної поезії - світової, синьої... І ширяємо над землею замріяні, далекі” (“Синій листопад”); “А зав’язки-розв’язки так від мене й не дочекається. Бо зав’язка - Жовтень, а розв’язка - соняшний вік, і до нього йдемо” (“Кіт у чоботях”).

Виписуючи оці світоглядні цитати, мимоволі (і, на перший погляд, недоречно) згадав картину “Дія місячного світла” Оноре Дом’є. Подумалось про спільне, первісно висхідне в обох випадках: людиною завжди притягує, вабить щось високе, ще утаємничене, далеке (“загірна комунa” - місячне сяйво у малюнку Дом’є). Разом з тим - алогізм асоціації: у “Синіх етюдах” - урочиста зачарованість (революцією), у Дом’є - нарочита заземленість, епізод міщанської буденщини, що подано як гротеск, шарж.

Високе і низьке. Вони не поєднуються, як не може бути поєднанням віртуальний світ “загірної комуну” у маврів замріяності та вихід з вимученої недосконалої дійсності шляхами червоної революції, на що з такою несамовитістю сподівався і - вірив Микола Хвильовий, адже “вірити можна лише в те, чого немає, але що буде” (Д.Мережковський. “Смерть богів”).

При такій безсумнівній і чесній визначеності автора “Синіх етюдів” не може не звернути увагу те, що символіку революції, червоний колір її стягу Хвильовий якимсь непомітно, але по суті підмінює синім кольором. Так, роковини революції - “синій листопад”, громадянська війна - “синя буря громадянських баталій”. Взагалі, епітети синій, блакитний, голубий та похідні від них іменники, дієслова, прислівники ми зустрічаємо чи не на кожній сторінці книги: “синя радість”, “синя гроза”, “синя далечина”, “сині тачанки”, “синя пісня”, “синій блиск”, “синій заспів”, “синя поема”, “сине місто”, “сине верхів’я”, “дивиться синьо”, “голубіють дні” і т.д. Врешті, і саму назву книги про червону революцію і громадянську війну Хвильовий визначив не інакше, як “Сині етюди”.

Але полишимо для декого, можливо, і сумнівну тему про кольори революції. Звернемо погляд на персонажів революційної боротьби. Дивно: у закоханого у “загірну комуну” автора - жодного образу провідного, чільного, вартного наслідування діяча революції, так би мовити, апостола буремних перетворень. Так, дійсно, - жодного такого образу!

З усіх у тій чи іншій мірі позитивних діячів революції у “Синіх етюдах” виділяється “секретар ком’ячейки”,

жінка, що “дочитала-прочитала “Что такое коммунизм” (без автора)... І тільки”; вона ж агітатор у війську і організатор жіночих зібрань, де “говорили: про аборт, про кохання, про право куховарки (Ленін сказав)” - (“Кіт у чоботях”).

Можна додати ще образи провісників нового побуту - організаторів колективного співжиття комуни (“Чумаківська комуна”), хоча не так просто однозначно відповісти, в чому саме симпатизує їм автор, оскільки іронічні деталі присутні тут так само, як і в попередній новелі.

Таким чином, у “Синіх етюдах” жоден із зображених “червоних” діячів не переростає з персонажу у взірцевого позитивного героя. І червоні повстанці (“їх було тисячі, тисячі, тисячі”) - лише месники (“беріть ножі, одрізи, несіть смерть... І знову палали панські мастки і череп’яні покрівлі, ходила кривава помста”), а то й просто грабіжники (новели “Легенда”, “Солонський Яр”).

У письменника, який спільно з В.Сосюрою та М.Йогансенем проголосив: “Ми, нові поети, йдемо в майбутнє не яко нова генерація на тлі старого мистецтва, а пориваємо всі зв’язки, заперечуючи всі дотеперішні традиції”, - гріх було б вимагати появи героїв, хоча б чимось схожих з тургенєвським революціонером болгариним Інсаровим чи то вже з христоматійним у радянські часи Павком Корчагіним Островського.

Найактивніші відгуки літературної критики викликала новела “Я (Романтика)”. У ній йдеться про безсонні дні і ночі засідання “чорного трибуналу комуни”, “синедріону”(!), як його ще називає автор. Оцей “синедріон” без зайвих обговорень і допитів штампує один і той же вирок: “Розстріляти!” І виконує його. Коли ж серед затриманих безвинних черниць виявилась (причому зовсім випадково) матір героя новели, голови “синедріону”, останній власноручно застрілює свою неньку.

“Мати! Кажу тобі: іди до мене! Я мушу вбити тебе...” І ріже мій мозок невеселий голос. Я знову чую, як мати говорить, що я (її м’ятежний син) зовсім замутив себе... Тоді я у млості, охоплений пожегою якоїсь неможливої радості, закинув руку за шию своєї матері і притиснув її голову до своїх грудей. Потім підвів мавзера й нажав спуск на скрюно. Як зрізаний колос, похилилась вона до мене. Я положив її на землю й дико озирнувся. - Навкруги було порожньо. Тільки збоку темніли теплі трупи черниць”.

Як пише автор, “це була дійсність, як згряя голодних вовків. Але це була й єдина дорога до загірних озер невідомої прекрасної комуни”.

Сюжет, дійсно, близький до фантазмагорій Франца Кафки - і навіть чимось схожий до його роману “Процес” (теж зловісні судді, теж безвинні жертви-жертва, теж страшні вбивства-вбивство і - фаталізм...). А зв’язка, дика нелюдськість персонажів новели Хвильового (образ Дегенерата) нагадує потвор із офортів “Капрічос” Гойї...

Подібною ілюстрацією жорстокого безглуздя та непоправимих наслідків червоної революції з її громадянською війною є також новела “Мати”. Написана услід за гоголівським “Тарасом Бульбою”: у новелі двох своїх синів батько так і назвав - Андрієм і Остапом. І змушений вони воювати один проти другого: Андрій разом з червоними, Остап - у стані білих. Новела закінчується трагічною смертю матері, яку вбиває Андрій, гадаючи, що то спить його брат.

Наведені приклади обох згаданих новел не можуть заперечувати підтекст протесту автора проти такого розвитку подій. І стає сумнівною ота репліка “Але це була й єдина дорога до... невідомої прекрасної комуни”. Автор, при всій його заангажованості більшовицькою революцією, вступає у

сперечку сам з собою.

Уступі до новели "Я (Романтика)" - погодьтесь, чи не дивна назва такого твору? - автор відхрепчується від закидів у фальсифікації героїв червоної революції ("Герой новели "Я (Романтика)" - не революціонер. Це, так би мовити, "революціонізований" індивідуаліст"). Однак, таке спростування нічого не міняє в об'єктивному зображенні подій. Недавно народжений апарат репресій більшовицько-чекістських "трійок" (новела написана напочатку 1923 року) робив лише перші кроки. Гулаги, голодомори, вже нинішнє нищення Чечні-Ічкерії - все це свавілля, злочини, ненависть до людини тоталітарного режиму, все це переживе М.Хвильового, воно буде удосконалюватись, тиражуватись і - не гинути.

Від "революційного романтизму" - який вже він не є - М.Хвильового не залишається ані крихти, коли автор переходить до зображення партійних функціонерів, штатних "номенклатурників", як їх охрестили нині. Тоді перед нами постає гнівний сатирик, близький за силою викриття і Гоголю, і Салтикову-Шchedрину. Як влучно сказав С.Єфремов: "кидає поет ліру, хапає бича до рук".

Зупинимося коротко на двох творах. Персонажами першого ("Свиня") виступають "відповідальний" Карл Іванович та "совбарин" Райський, їх дружини, а також... свиня. Розповідь про стосунки сімей номенклатурників, їх незаслужено пільгові умови життя - все викликає огиду. Новела розпочинається описом свині і закінчується зрозумілим: "А про свиню я так нічого й не сказав... не сказати про свиню - це прийом".

Свиняча беспардонність номенклатурників, їх сімей розширюється у картину з ще в'дливішою фабулою (це вже не новела, а, скоріше, оповідання, навіть з епіграфом). Не переказуючи змісту цього твору ("Іван Іванович"), виділимо, на наш погляд, особливо промовисті місця.

Головні персонажі: "зразковий член такої-то колегії такого-то тресту", "дуже гарний робітник і зразковий партієць" Іван Іванович, його цинічно фліртуюча дружина, теж партієць, що "дуже любить читати Леніна й Маркса, але... рука тягнеться за Мопассаном", колега Івана Івановича по роботі Методій Кирилович - "як мишка: очі бігають, руки бігають і вся істота бігає". Мешкають вони на вулиці і в будинку "не без видатних заслуг". Оселя Івана Івановича - "тільки (!) з 4 кімнат (не рахуючи, звичайно, кухні, ванної і т.д.)". Є своя "челядь": гувернантка до дітей і "радянська куховарка". У кімнатах - "шість чи то сім турецьких килимів, беккерівський рояль, дюжина віденських стільців, наукова бібліотека, дубовий письмовий стіл з відповідним на ньому приладдям, великий стіл з чорного чи то червоного дерева для їдальні, кілька ліжниць..." Все оте майно господар "одержав як сюрприз від своїх співробітників".

На зборах комосередку обговорюється доповідь головного начальника про "вилазку проти самокритики": йдеться про те, що управділами тресту "викинув у кошика олівець на 1,5, приблизно, ще не списаного вершка". У "діловому" обговоренні, засуджуючи "винуватця", виступив також Іван Іванович. І далі: "гучні оплески покрили промову оратора. Хтось скрикнув: "Хай живуть наші вожді" і аудиторія... мало не проспівала інтернаціонал". Після зборів Івад Іванович зосередився на тому, як ще "прислужитися своїй партії" - і конструє "апарат-мухобойку"...

Останній, сьомий, розділ оповідання має заголовок "трагічний фінал": у тресті партійна чистка, більшість персонажів виключено з партії. Нетипічний і, здавалося б, несподіваний кінець історії про лицемірство, сутяжництво-корумпованість і просто дурість партійно пристосованих чиновників. Зло покаране. Інакше кажучи, у Хвильового-письменника поєдналися в одне: безкомпромісність критика-реаліста та романтизм віри у

конечну справедливість "загірної комуні".

А якими зображені у "Синіх етюдах" вороги і жертви червоної революції?

У книзі є лише один твір, який цілком і повністю, від початку до кінця присвячений розповіді про противників більшовизму. І назвав його автор відповідно - "Бандити".

... У селі опинилися два учасники невловимої банди якогось Буриса. Зустрічаються з гуртом селян, мирно розмовляють (про урожай, про мудре господарювання німців, про можливу амністію). Селяни попереджають пришельців про наближення червоного загону та допомагають їм переховуватись в очеретах, куди і їсти носять. Ніяких лихих дій пришельці не коять. І запитує себе: невже автор новели хотів нейтралізувати ворожий образ більшовизму? Лише фінал твору, схоже, все роз'яснює: там, в очеретах, не дочекавшись, поки село покинуть червоні, один із бандитів задавлює спільника ("свідків не може бути").

Та вже без будь-яких сумнівів щодо симпатій-антипатій автора читаєш новелу "Шляхетне гніздо", твір про жертви більшовизму, червоної революції.

Велика, дружна і працююча (тому й заможна) сім'я старого Папуці, "патріарха", як його називає автор. Своє власне поле, луки, ділянка лісу - і "робота довга, вічна, до самої смерті, як коні, як воли...", це те, що виспівують у сумних піснях дівчата на буряках... Не можна не слухати цієї пісні, бо сумно в ній, це народна пісня...

Червона революція відібрала у сім'ї "патріарха" і сина і власність. А старий, за звичкою, ходить у "свій не свій ліс", "дивиться на ярину... - своя не своя. І серце радіє - тільки з сумом - і за свою, і за свою не свою..." Ніяк не може зрозуміти старий господар: "в чім тут річ. Одібрали в мене ліс, і луки, і землю. А хіба це є закон?" Батькуша пояснює: "Закон, дедушко. Більшовицький закон... Смутнеє врем'я на Русі. Он воно що!" Та дедушка все не розуміє: "столипінські одруби, війна, революція, більшовики, повстанці, білі, червоні, комуністи, зелені, бандити, партизани - дедушка не розуміє".

"Кожного тижня правила службу в неділю - у неділю вмирав тиждень і народжувався другий... Комусь ближче до смерті, а комусь - до народження". Бабушка молилась: "Божа Мати! Та коли ж ти одженеш цю нечисту більшовицьку силу? - Та нема злоби в її словах...". А старий - "... Ходить дедушка по кварталах, сторожує дедушка, а сонце плетється на його патріаршу голову, і сміється сонце: скоро-скоро вмире ти, дедушко, одійдеш у вічність і на землі тебе, дедушко, не буде. Тепер земля більшовицька".

Важко (і болісно) писати про Миколу Хвильового з його комуністичними увіруваннями та тверезим спогляданням більшовицької дійсності. Його книги - відверті і суперечливі - живуть, вони не знищені, як то заповідав зробити зі своїми рукописами Кафка (друзі зберегли), не спалені, як то зробив Гоголь з другим томом "Мертвих душ". Вони живуть і допомагають майбутнім читачам краще зрозуміти те, що було.

У передмові до "Синіх етюдів" Іван Драч писав, що ім'я видатного українського письменника було поставлено в одному ряду з великими українцями - Мазепою, Петлюрою, Бандерою, Донцовим. На могилі Григорія Савича Сковороди викарбовано його слова: "Світ ловив мене, та не спіймав". Миколу Хвильового - світ, більшовицький світ, таки спіймав. І облутав такими задушливими тенетами, що письменник не витримав. А зі своєю незаймано-чистою вірою у "загірну комуну", у зромантизовану ним революційно червону Україну великий письменник власноручно розраховався. Кулею у скроню.

Т.Яворський-Лук'янюк

В ніч на Івана Купала

Купало, або Івана Купала – давнє свято краси, молодості, самоочищення, що дійшло до нас з незапам'ятних часів, незважаючи на кількасотлітні заборони: спочатку – від провідників християнства, значно пізніше – від атеїстів. Проте свято живе в народі і припадає на 7 липня – день літнього сонцезвороту. У давніх слов'ян Дажбог – бог Сонця – був одним із найбільш шанованих. Наші пращури вважали, що саме він подарував життя на землі, тому так урочисто святкували Купало, день поклоніння Сонцю.

Основним стержнем, довкола якого відбувається дія, є купальський вогонь – символ небесного сонця. Він мав горіти цілу ніч, то ж парубки заздалегідь заготовляли сухе дрюччя і відносили на леваду, яка обов'язково знаходилася біля річки чи ставка. Головними персонажами свята є Купало і Марена, що в різних місцевостях України виготовлялися по-різному. Напередодні, 6 липня, дівчата, зібравшись у лісі, таємно споряджали опудало Марени. Ляльку на зріст людини вбирали у вишиту сорочку, плахту та фартуха, шию прикрашали намистом. В деяких місцевостях її робили не з соломки, а з вишневої гілки з трьома сучками (один – для голови, два – для рук) і завивали стрічками, квітами, намистом. Потім дівчата водили круг неї хороводи, співаючи купальські пісні. Невдовзі надходили хлопці, з жартами силоміць відбирали Марену і самі танцювали, приспівуючи, біля неї. Наостанок несли Марену до води і топили. Дівчата при цьому співали:

Утонула Маренонька, утонула,
Тільки її кісонька зринула.
Пішла Марена топиться,
А за нею дружки подивитися...

Темні сили в прообразі Марени потонули у воді. Свято про-

довжувалося таким чином: хлопці, в свою чергу, також виготовляли опудало – Купало, одягнуте, як парубок, в штани і сорочку, голову іноді ліпили з білої глини, замість очей – вуглини. Такі ідоли сприймалися присутніми з надмірною містичністю. Потопивши Марену, парубки йшли до Купала, що стояв неподалік на пагорбі і розпалювали багаття. Доки розгорявся вогонь, дівчата і хлопці, взявшись за руки, ходили хороводом за сонцем навколо Купала, співаючи, і бігли до річки купатися. Хто не купався – обливали водою силоміць, “бо не гоже на Купала сухому бути”. Потім розпочинались ігри біля вогнища. Спочатку плигали хлопці, а як трохи зменшувалося вогнище, запрошували дівчат і переплигували через вогонь парами, міцно взявшись за руки. Діти, що теж були на святі, перестрибували через купку кропиви, а старші люди тим часом розкладали поряд імпровізовані столи і частувалися. Хлопці запалювали Купала і топили у воді, а дівчата співали:

Ой, купався Іван, та й у воду впав,
Було тобі, Іваночку, не купатися,
Зі старими бабами розпрощатися,
З молодими дівчатами цілуватися...

По цій дівчата, запаливши свічки, пускали на воду заготовлені вдень віночки – один для себе, другий – для судженого. Якщо вінки пливли в парі, то вважалось, що пара цього року поберегься, а коли окремо, то не судилося бути разом. Прикмет було безліч. Найгірше, якщо чийсь вінок тонув – то ніби віщувало смерть його власниці. Іноді декому з хлопців вдавалося перейняти вінок своєї милої, і вона при всіх мала його поцілувати. Поступово згасали вогні, зникали за обрієм віночки, наставала глибока купальська ніч – саме час іти шукати цвіт папороті. Вважали, що папороть цвіте тільки в чародійну купальську ніч, і той, хто побачить і зірве цю чарівну квітку, обов'язково знайде скарб, закопаний в землі. Деякі найвідважніші дівчата теж ходили до лісу в пошуках квіту папороті, що, правда, їх більше цікавила інша його чарівна властивість – він вважався “чарівним зелом кохання”.

Отже, купальська ніч – найпоетичніше дійство цього свята. Протягом століть воно супроводжувало духовне єднання людини з природою, опоетизовувало і возвеличувало побут, освячувало почуття молодих сердець, живило сподіваннями на краще майбутнє. Символом свята було очищення вогнем і водою від усього гріховного, а всі темні сили, що ворогують з людиною, топилися. Найстародавніші купальські пісні, що дійшли до нас, відбивають світосприйняття наших пращурів, які вірили у святість природи:

Зійди, сонечко, на Івана,
Стогни, земля, під Купалом,
Ой ти, наше дитя,
Прийми нас під своє накриття...

Людмила СЛЮЗКО

Вишивання – прекрасний спосіб спілкування дітей і дорослих, коли виникає особлива атмосфера родинного тепла і розуміння, плекається прадавня культура рідного народу.

Щоб розуміти народні візерунки-символи, не досить уміти вишивати, необхідно знати і розуміти символіку зображення візерунків.

Ось, наприклад, як розуміємо символіку зображення птахів на рушниках:

Соловей щебече, собі пару кличе.

Пані Наталя Драгоманова-Бар-
таї з великою пошаною та любов'ю
відтворювала ці прекрасні візерунки
з сімейної скарбниці візерунків ви-
шивок, які збирали та вишивали
Олена Пчілка та
Леся Українка. І
ось незабутнє дже-
рело творчості
оживає перед на-
ми в нескінченному плінні хрестиків
на великих рукотворних роботах:
скатертинах, серветках...

Це святе...

Пригадуються пані Наталі зворушливі хвилини цього святого таїн-

Джерела сімейного виховання

БЕРЕГИНЯ

Про зозулю співають:

До Петра зозулі кувать, кувать.
До осені дівці гулять, гулять.

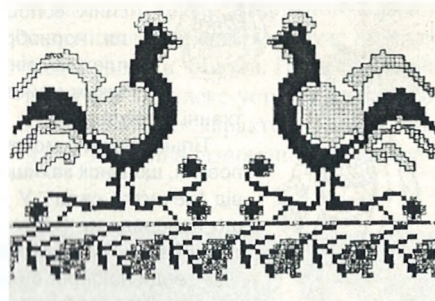
Пави – казкові чарівні птахи. Пави, які п'ють із джерела серед виноградного листя – дуже давній християнський символ безсмертя або нескінченності людського буття. Пави завжди вишивали на весільних рушниках і, здебільшого, вони мають над собою Боже благословіння – вінець чи вінок. Пáva – птах сімейного щастя.

По горі, по горі дві пави ходило,
Дві пави ходило, пір'ячко ронило.
За ними ходила гречная панна,
Пір'ячко збирала, в хусточку
складала,
В хусточку складала, вінок
увивала.
(Весільна пісня)

ства в сімейному вихованні, коли малий 9-річний онук Бенце без зайвих попереджень, затамувавши подих та сховавши руки за спину, вперше розглядав сімейні реліквії – візерунки на пісках старшої сестри пані Наталі пані Людмили, а згодом з гордістю просив показати їх у себе в класі. Пізніше ніколи не забував застелити на свято стіл вишитими бабусиними скатертинами. І знову запитував: "Коли буде свято?"

Святе...

Характерною ознакою весільного рушника є розташування птахів один до одного голівками. Вони або тримають у дзьобу ягідку калини, або сидять при корені, середині стовбура і віття з обох боків дерева - символу

нової сім'ї. Це свідчило про міцність та незнищеність роду.

Шлюбну пару символізують голуби, соколи, півні. Образ півня також символізує сонце, тепло, літо, світанкове пробудження, добробут.

Образ ластівки - символ вірної сутності людської оселі, доброї звістки.

РЕЦЕПТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

Підготовлені вишині товчуть разом з кісточками, кладуть у бутель і дають

*Вишнівка
старосвітська*

бродити протягом трьох днів. Після цього додають горілку, корицю, мускатний горіх і ставлять у тепле місце на 8 днів. Коли настійка стане прозорою, її зливають, проціджують, додають густий сироп, добре розмішують і розливають у пляшки, щільно закупорюють. На 1 кг вишень – 400 г горілки, 1,5 г кориці, 1 г мускатного горіха, 250 г цукру.

Пили сикизку, деренівку
І кримську вкусную дулівку,
Що то айвовкою зовуть.

(І.Котляревський, "Енеїда".)

Паста з петрушкою, кропом, цибулею. Зелена гичка, петрушки, кропу, цибу-

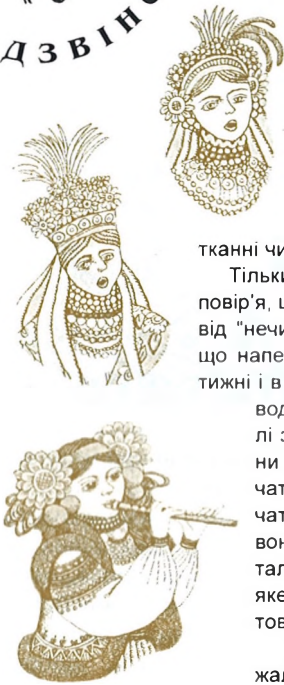
Зелена гичка, петрушки, кропу, цибуля містять у собі над-

звичайно багато цінних речовин - вітамінів, мікроелементів. Отже, хай щодня буде ця зелень на вашому столі. З неї можна зробити приєдну, смачну пасту. Жменю зеленої петрушки чи кропу пропустити через м'ясорубку з зеленою, відповідно до смаку, цибулею або просто однією невеликою цибулиною. Цю зелену суміш вмішати у 200 г сиру і 100 г масла, відповідно посолити.

Сторінку підготувала Надя Музичук

ДЗВІНОЧОК

ВИЙСЯ, ВІНОЧКУ, ГЛАДКО...

В Україні з давніх-давен і до нашого часу вінок є найкращою оздобою голови дівчини. Із раннього дитинства кожна дівчинка вчиться виплітати квіткові вінки - з маку, синіх волошок, білого ромен-зілля, чорнобривців, дикої рожі, і у плетінні вінків наші дівчата були такі ж майстерні, як і у вишиванні, тканні чи мереживі.

Тільки дівчина може бути у вінку. Існувало повір'я, що вінок захищає її від "лихого ока" та від "нечистої сили". У давнину люди вірили, що напередодні Святого Юрія, на Зеленому тижні і в ніч на Івана Купала бігають мавки, з води на берег виходять русалки, на землі з'являється усяка "нечиста сила". Вони є дуже небезпечні, особливо для дівчат. Щоб оберекти себе від нечисті, дівчата на той час не скидали вінків. А щоб вони краще захищали, поміж квіти вплітали часник, полинь та любисток - зілля, яке має чарівну силу проти всякого чортівня.

Та найпочесніше місце у вінку належало деревію. Коли ці дрібненькі білі

квіточки відцвітають, вітер розносить їх насіння далеко-далеко. Та де б не проросла ця рослинка, вона завжди цвіте. Тому люди й уплели її до віночка як символ нескореності. Інші квіти теж мають свої символи: барвінок - життя, безсмертник - здоров'я, квіт вишні та яблуні - мамина любов, любисток і волошки - людська відданість, хміль - розум, ромашка - доброта і ніжність. Усього в українському віночку дванадцять квіточок, і кожна з них є лікар, оберіг.

Про стрічки теж цікаво знати. Першою у віночку посередині в'яжуть ясно-коричневу стрічку - символ землі-годувальниці. Побіч неї - жовті стрічки, це - сонце, за ними світло-зелені - краса і молодість. Потім в'яжуть голубі, сині - це є небо і вода, що дають силу і здоров'я. Далі оранжеву - символ хліба, фіолетову - мудрості людини, малинову - душевності, щирості, рожеву - достатку. Люди вірили, що стрічки бережуть волосся від "недобрих очей", тому їх відрізали трохи нижче коси.

Любі дівчатка, плетіть віночки, кладіть їх на свої голівки і будьте гарними.

Захоплюється світом квітів і чудовий поет Ігор Калинець, що живе у Львові. Він, чутливий і спостережливий, знає таємниці квітів. Ігор Калинець дуже любить дітей і написав для них багато казок та віршів про красуні-квітки, а також інші чудні оповідання. На честь поетових уродин, які відзначаємо 9 липня, пропонуємо вашій увазі його вірші.

РОЗПОВІДІ КВІТІВ

Хто це в нашому садку
у барвистому вінку?

Обізвалася Гвоздика:

- Може, це звірятко дике?

- Може, це співуча пташка? -
обізвалася Ромашка.

- Може, це перлиста рибка? -
обізвалася Маргаритка.

- Може, це нам зірка впала? -
обізвалася Купава.

- Може, це завітла квітка? -
обізвалася Нагідка.

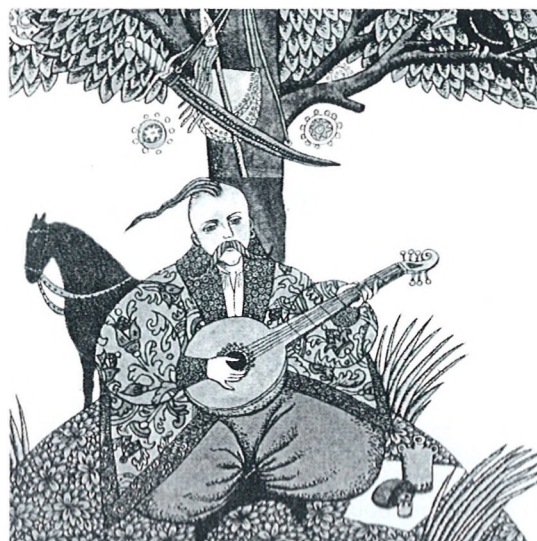
- Ой, так-так,- додала Рожа, -
бо вона на мене схожа!

Обізвалася Жоржина:

- Ні, це дівчинка - людина.

М а м а й

*Підготувала
Світлана Лайгут*

Помагайбі, Мамаю,
шабля тебе не бере,
куля обминає.

А я знаю таке зілля –
таке зілля-трунок:
воно росте в Україні,
має срібні струни.

Дорогі діти! Наші читачі в цьому номері познайомляться з дуже цікавими творами українського мистецтва – народними картинами про козака-бандуриста, що зветься "Козак Мамай". Цей улюблений герой втілював думу про долю народу, про щастя і мирне життя, ще й був охоронцем оселі. Картини ці прикрашали кожну селянську хату. І досі живе він у витьорах народних митців. І на вашу сторінку я знайшла таку картину, щоб і ви дізнались про нього.

Лада Денисова

ВІД БУДАПЕШТСЬКОЇ “ДУНА ПЛАЗИ” — ДО КИЇВСЬКОЇ “ЛИБІДЬ ПЛАЗИ”

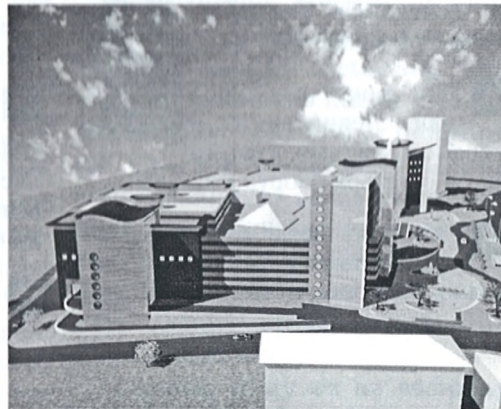
У жовтні 1996 року у Будапешті в присутності делегації Київської міської держадміністрації введено у дію перший в Угорщині і в усій Центрально-Східній Європі торгово-розважальний комплекс “Дуна Плаза” загальною площею 84.000 кв. Нині у столиці Угорщини вже діє півсотні такого роду багатофункціональних гіпермаркетів, у той час, як в Україні передбачається

спорудити лише перший торгово-розважальний центр — “Либідь Плаза” на Либідському майдані у Московському районі м. Київ.

Заплановано звести сучасний комплекс загальною площею 70.000 кв.м., а також спорудити офісно-адміністративне приміщення, закласти парк, зробити підземний перехід до станції метрополітена, облаштувати прилеглу територію. Загальна кошторисна вартість об’єкта — понад 80 млн. доларів США. Київська міська Рада 8 червня ц.р. виділила земельну ділянку під будівництво. Цілком реально, що за півтора року на Либідському майдані красуватиметься перший в Україні й країнах СНД торгово-розважальний комплекс.

Реалізація проєкту, окрім того, що започаткує справжню революцію на торгово-споживчому рин-

ку, у звичках і культурі споживачів, матиме великі позитивні соціально-економічні, містобудівні, екологічні, естетичні наслідки. Більш змістовного й різноманітнішого характеру набуває дозволя людей, адже в “Либідь Плазі” функціонуватиме комплекс установ культурно-розважального характеру, низка закладів з надання різноманітних послуг.

ВІДБУДЕТЬСЯ СВЯТО “ІВАНА КУПАЛА”

Восьмого липня на пароплаві *Zsófia főhercegné* відбудеться традиційне свято “Івана Купала”.

Початок — о 19-ій годині.

Запрошуємо всіх бажаючих.

За додатковою інформацією звертатись до Голови Столичного самоврядування українців д-ра Піллер Дьордьнеї, тел.:302-7389, моб.: 06-30-211-2848.

“РОНДО” — УКРАЇНСЬКИМ ТЕЛЕГЛЯДАЧАМ

На прохання читачів друкуємо інформацію про чергові програми “Рондо” на телеканалі MTV-1: 29-го червня, четвер з 13-ої год., повтор — 1-го липня, субота — з 11-ої год. на телеканалі MTV-2.

27-го липня, четвер з 13-ої год., повтор — 29 липня, субота — з 11-ої год. на MTV-2.

31-го серпня, четвер з 13-ої год., повтор — 2 вересня, субота — з 11-ої год. на MTV-2.

АЕРОСВІТ
АВІАКОМПАНІЯ

AeroSVIT
AIRLINES

РОЗКЛАД АВІАРЕЙСІВ КИЇВ-БУДАПЕШТ-КИЇВ на літаках Боїнг-737 з 27 березня по 27 листопада 2000 р.

Будапешт — Київ (Бориспіль)			
№ рейсу	Дні тижня	Виліт	Прибуття
VV 204	1, 2, 3, 6	9.50	12.25
VV 204	4	18.05	20.40
VV 204	7	20.50	23.35
VV 4110	1, 3, 5, 7	12.55	15.25

Київ (Бориспіль) — Будапешт			
№ рейсу	Дні тижня	Виліт	Прибуття
VV 203	1, 2, 3, 6	8.15	9.00
VV 203	4	16.25	17.10
VV 203	7	19.15	20.00
VV 4111	1, 3, 5, 7	16.10	16.50

Міський офіс: 1056, Будапешт, пл.15 березня, 1. Тел./факс: (36-1) 318-3709.

Офіс в аеропорту: тел.: (36-1) 296-7967, факс: (36-1) 296-7943.

КАЛЕНДАР ДАТ І ПОДІЙ

ЛИПЕНЬ

1 Всесвітній день архітектури.
1951 року відкрито пам'ятник Т.Г.Шевченку в Торонто (Канада).

2 1906 року народився Петро Андрусів – український художник в діаспорі, автор серії картин з історії Руси-України.

5 1073 року помер Антоній Печерський – один із засновників Києво-Печерського монастиря.

6 1851 року народився Іван Левинський – український архітектор, автор багатьох споруд у Львові.

11 1056 року деякі історики-дослідники вважають днем народження Нестора-літописця.

16 1990 року прийнято Декларацію про суверенітет України.

1907 року народився Роман Шухевич – командир Української Повстанської Армії.

17 1871 року народився український композитор і літературознавець Філарет Колесса.

“Чорний вівторок” – річниця побиття траурної процесії похорону патріарха Володимира Романюка.

18 1869 року народився Косач Михайло Петрович – український письменник; літературне псевдо — Михайло Обачний; син Олени Пчілки, старший брат Лесі Українки.

19 1842 року народився Лашкевич

Олександр Степанович – видавець-редактор журналу “Киевская старина”. Походив з козацького роду, займався дослідженням історії України.

1803 року народився О.Вересай – видатний український кобзар.

25 1687 року Івана Мазепу було обрано гетьманом України.

27 1895 року народився Герасименко Володимир Якович – автор багатьох праць про Степана Руданського, Леоніда Глібова й Івана Франка.

29 1865 року народився Андрей Шептицький – митрополит Української греко-католицької церкви.

СЕРПЕНЬ

1 1913 року в грузинському містечку Сурамі померла Леся Українка.

1886 року у США почали видавати першу українську газету “Америка”. Видавали її до 22 лютого 1890 року.

5 1903 року народився Борис Гмиря – відомий український співак.

10 1813 року народився Яків Бальмен – український художник-аматор, друг Шевченка, якому поет присвятив поему “Кавказ”.

12 1906 року народився Олександр Люценко – український археолог.

13 1073 року – створення “Изборника Святослава” – найдавнішої пам’ятки Київської Русі.

988 року – хрещення князем Володимиром населення Києва.

14 1581 року завершено друкування “Острозької біблії”.

18 1873 року народився Фотій Красицький – художник, графік, внучатий небіж Тараса Шевченка.

20 1896 року відбулося освячення кафедрального Собору Святого Володимира у Києві.

24 1991 року Верховна Рада України прийняла Акт про

незалежність України. День незалежності України.

27 1856 року народився український письменник і громадський діяч Іван Франко. Помер 28 травня 1916 року.

29 1836 року народився Кониський Олександр Якович – український письменник, один із перших біографів Т.Шевченка.

31 1893 року народився український композитор Остап Нижанківський.

РЕЛІГІЙНІ СВЯТА

ЛИПЕНЬ

2 Всіх Святих землі Української

7 Народження Предтечі й Хрестителя Іоана

12 Первоверховних апостолів Петра і Павла

26 Собор Архангела Гавриїла

СЕРПЕНЬ

2 Пророка Ілії

14 Маковеїв (Сполівка)

19 Преображення Господнє. Спас

28 Успення Пресвятої Богородиці

Підготувала
Наталія Драгоманова

UKRÁN HÚSVÉT BUDAPESTEN

Nagy esemény történt a magyarországi ukránok közösségében: ittlétünk óta először vehettünk részt

olyan húsvéti szentmisén, amelyet nekünk, ukránul celebráltak. A húsvéti kosarak megszentelése sem maradt el, ami már azért is említésre méltó, mert közülünk többen Ungvárra készültek, hogy megszenteltessék az ünnepi pászkát. Mindezt a magyarországi ukrán kulturális Egyesület elnökhasszonyának, az ünnepi eseményt megszervező Hartyányi Jaroszlavának, a misét bemutató Puskás László ungvári papnak és a kassai „Karpati” kórusnak köszönhetjük, melyet az ukránok európai kongresszusának elnöke, Levko Dovhovics vezényelt.

Aprilis 30.-án, Húsvét vasárnapján a Buda szívében lévő görögkatolikus templomban gyűltek egybe a mi ukránjaink, fővárosiak és vidékiek egyaránt, a magyarországi Ukrán nagykövetség tagjai, élükön a nagykövettel. Mindenki ünneplőben, sokan hímzett ingben, húsvéti kosarakkal a kezükben. A templom zsúfolásig megtelt.

A misét mondó pap, akit Egyesületünk fennállásának első percétől ismerünk, hiszen egyike volt a megalapítóinak, – a szertartás előtt köszöntötte az egybegyűlteket. Történelmi eseménynek nevezte, amikor először hangzik fel ukrán nyelven, itt Budapesten, a húsvéti ünnepi mise. Olyan ez azok számára – mondta – akik hosszú évek óta elszakadtak hazájuktól, mint a szülőföld üzenete.

Másfél óra hosszat tartott az Istentisztelet. Másfél óra hosszat egybekovácsolt minket Isten igéje, örvendező lelkünk együtt repesett a mise szárnyaló hangjaival. Az ünnepi áhítatot még inkább elmélyítette a művészi élményt nyújtó „Karpati” kórus. Úgy éreztük, mintha otthon, Ukrajnában lennénk, sokan nem tudták visszatartani könnyeiket, mindenkit megérintett a lelki testvériség, a keresztény hit összetartó ereje. A mise lebilincselő külsőségei láttán önkéntelenül arra gondoltam, hogy Nagy Volodimir, vallást választva népünknek, nem véletlenül döntött a szertartás különös szépsége miatt is, a kereszténység mellett.

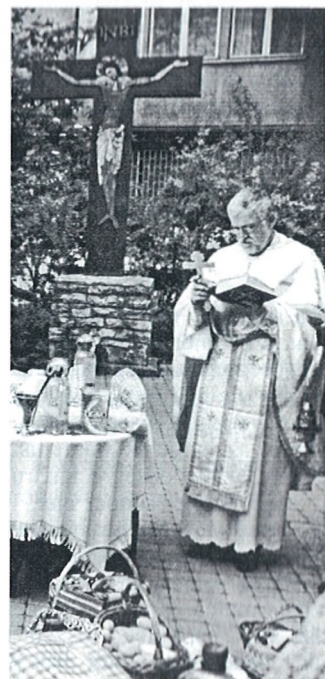
Mise után következett a húsvéti kosarak megszentelése. A szebbnél-szebb hímzett ken-

dőkkel letakart kosarak, telve hagyományos pászkákkal, jéggált hímek, tojásokkal, babával vagy formával és más ünnepi nyenyecsel, mintha mindez nem is most, a második évezred küszöbén történne, hanem legalább egy vagy kétszáz esztendővel ezelőtt.

Egy éve még álmodni se mertük, hogy itt, Magyarországon, valami hasonló történhet, ami ennyire kedves és közeli minden ukrán szívének, ami a bennünk élő emlékek és élmények láthatatlan szálaival összefűz minket édes Ukrajnákkal, a szülői házzal. Gyermekeink életükben először hallhattak igazi ukrán húsvéti misét, először láthattak pászka-szentelést.

Hisszük, hogy ez az esemény nem csupán szép emlék lesz számunkra, hanem nemes élő hagyománnyá válik. Ismét történt egy lépés az ukrán szellemi örökség felélesztésére, amely egymás iránti szeretetre, megértésre buzdít és egybeforrasztja a mi közösségünket. Hisszük...

Az ünnepi szertartás egyik résztvevője.

VENDÉGSÉGBEN - KOMÁROMBAN

Az évente hagyományosan április végén rendezett Komáromi Napok tarka csokrába az idén egy új virágot kötöttek a kedves Duna-menti városka ünnepét az ukrán dal- és konyhaművészet mesterei tették emlékeztetéssé.

A KEZDEKRŐL

“Ami először történik - esemény, ami másodszer - az már hagyomány” - mondta köszöntőjében Zatykó János polgármester, parlamenti képviselő az ukrán dal- és konyhaművészet ünnepén, amelyet április 30-án rendeztek meg a Komáromi Napok keretében a helyi és az országos ukrán önkormányzat támogatásával. A tavalyi hasonló rendezvény olyanannyira elnyerte a komáromiak tetszését, hogy az “ismétlést” egyhangúan támogatta a város vezetése. Mindössze egyetlen feltételt szabtak: bővítsék a meghívottak körét. Az ukrán dal- és konyhaművészet híre gyorsan elterjedt a városban és egyre többen szerettek volna részt venni az ukránok ünnepén. Ezzel persze a komáromi ukrán önkormányzat vezetőjének, Jurij Kravcsenkónak megsokasodtak a gongjai. Az idén kétszer annyi meghívót küldtek szét, mint tavaly. A kellemes, de immár szükséges bizonyult Kocsis Étterem helyett tágasabb helyszínt kellett keresni, s végül a komáromi állami gazdaság reprezentációs termében látták vendégül mindazokat, akik kíváncsiak voltak az ukrán dalokra és ízekre.

Egyébként a Kocsis Étterem és szálloda, amely 1999-ben otthont adott az ukrán közösségnek és vendégeiknek, az idén is jószolgálatot tett. Vass Natália ukrán mesterszakács már tavaly megismerkedett a Kocsis berendezéseivel és az idén is itt készítette el a pászkat, a tortákat és a varenikit.

Az idei ünnep különös lehetőséget adott, hogy a rendezvény napja egybeesett a pravoszláv Húsvétal. A vendégeket, már ahogy ezen a csodálatos ünnepen, Krisztus feltámadásának napján illik, illatos, frissen

sütött pászka várta a himzett abrosszal leterített asztalon. Jurij Kravcsenko, a házigazda szíves szavakkal köszöntötte a komáromiakat, az Országos Ukrán Önkormányzat budapesti és szegedi képviselőit, a kulturális egyesület aktivistáit és ukrán nagykövetség munkatársait.

Neuburg német testvérváros küldötteit, élükön a városka polgármesterével és az Ukrajnából érkezett művészeket — közel 150 személyt. A rendezvényen a komáromi polgármester mellett felszólalt Hartyányi Jaroslava, az Országos Ukrán Önkormányzat elnöke és Oreszt Klimpus nagykövet. A szónokok jókívánságait fejezték ki az ukrán és a magyar népnek, meleg szavakkal köszöntöttek a jelenlévőket. Komárom városa emlékéremmel tüntette ki az ukrán nagykövetet. Válaszképpen az ukrának is emléktárgyakkal léptek meg a komáromiakat. Az ukrán háziasszonyok mézeskalácsait adták át Zatykó Jánosnak és Jurij Kravcsenkónak.

FEHÉR ASZTAL MELLETT

A világhírű szakácsművészettel büszkélkedő inycenségükről ismert magyaroknak nem sok újat lehet nyújtani a konyha terén. A komáromiaknak még annál is inkább, hiszen ők már tavaly kóstolták az ukránok főztjét. Így hát nem kis feladat állt Vass Natália mesterszakács előtt, hogy kivívja a vendégek elismerését. Mindezt latba vételezve így született meg az

idei főétel, a „neszpodivanka”, magyarul — a „meglepetés”, amely az ukrán kulináris hagyományokat a modern konyhaművészettel párosítva, éppen eredetiségével szavatolta az igényes fogyasztók meghódítását. A borscsot már tavaly megkóstolták a komáromiak. Most első fogásként Kozák káposztaleves került az asztalra, magyar főszerekkel ízesítve. Nem hiába repetált belőle a német polgármester felesége. Úgy ízlelgette, mintha meg akarná fejteni a titkát, mitől is voltak azok a messzi földön híres ukrán kozákok olyan szép szál daliák.

Az ukrán ételek elkészítésével magyar konyhatündérek is segédkeztek Vass Natáliának, Élükön Erzsikével, Csapi Lajosnéval.

A LÉLEK TÁPLÁLÉKA

Ilyen zeneszerszám még nem szólt ezen a tájon — mondták a komáromiak.

A három kijeji testvér, Szokalszki Olga, Szalamia és Oleszja (lásd a képet) szívüket-lelküket és minden tudásokat beleadták, hogy a lehető legszebben szóljon a bandura. Az ukrán nemzeti hangszeren megpendültek a húsvéti ukrán népdallak, ukrán népdallak, a jóra, szépre és boldogságra törekvő emberek dallamokba öntött örök vágyai. A Kárpátok muzsikája folklór-együttes az Ivano-Frankovszk megyei Kolomijából (művészeti vezetőjük Kovalesuk Miroszlav) közép- és nyugat-ukrajnai színes népdalsokorral ajándékozta meg a közönséget. Varázslatosan szólt Terpeljuk Petro hegedűje. A népi együttes előadásában magyar, román és lengyel dallamok is megszólaltak. Természetesen, nem maradt el Ljahovics Anna és a Ruszalka trió fellépése sem.

A dalos műsor a közönséget is dalra fakasztotta. Az ünnepi asztalok körül felcsendült a nóta, előbb halkán, dudorászva, majd erőre kapva, neki szilajodva, amilyen az ukrán lélek. A vendégekkel együtt dalolt a házigazda, a kozák családból származó Jurij Kravcsenko is.

KI

HUCUL-KESERGŐ

Sír-ri a hegedű... nem is hegedű az, hanem egy atyai szív jajongó fájdalma. "Édesegyleányom! Csepp korodtól pátolgattalak, neveltelek, akár a virágot, óvtalak a rossz szótól, a sorsveréstől, hidegtől, inségtől. Megtanítottalak a szeretetre, az emberek iránti tiszteletre, az engedelemre, az illendőségre. Kivirultál, mint a pipacs, szép vagy, csupa élet, vidámság, értelem - apád szíve mégis majd megszakad. Mert most idegen házba visznek, idegen kezek gondoskodnak ezután terőlad. Úgy sajog az apád szíve, mintha darabokra tépnék. De nem szólhatsz róla senkinek, hiszen táncolnak, dalolnak, vigadoznak, mert hát mennyegző van. Egyedül a hegedűre bízhatod a bánatodat - az megérti, s veled együtt sírdogál. Édes

lányom, bimbózó virágom ..."

Ezek a gondolatok ötlöttek fel bennem akaratlan, miközben Petro Terpeljuk hegedűjátékát hallgattam. Petro Ivanovics gyűjtögeti és feldolgozza a népi dallamokat, s arra tanítja növendékeit hogy az igazi hegedűs nemcsak játszani tud a hangszeren, hanem szóra is tudja bírni. Ő mindenesetre képes volt rá.

Mikor eljátszotta ezt a melódiát, megkérdeztem tőle: "Úgye ez csakugyan sirás volt?" - "Igen - félté. - Egy hucul faluban jegyeztem le ezt a dallamot. "Hucul-kesergő"-nek nevezték el. Egy apa búcsúztatja vele férjhezadott lányát a lakodalomban..."

Julia

„Az a tiéd, mit másnak adsz...”

Mihajlik György emlékének

Május végén Vácott eltemették Mihajlik Györgyöt, a mi hűséges és derék tagtársunkat. Életútját aligha nevezhetnénk könnyűnek, hisz nem akarta és természeténél fogva nem is bírta beletörődő békességgel elfogadni a megpróbáltatásokat, nem tudta megállni, hogy fel ne emelje az igazság szavát, ahol hallgatni kellett volna és közömbös szemlélő maradjon, amikor a körülmények arra sarkallták, hogy cselekedjen. Ennélfogva a megboldogult nem tartozott éppenséggel az úgynevezett törvénytisztelő egyedek közé. Mitagadás, olykor még a közeli ismerősei és rokonai is különcként tartották. Pedig a magatartásában nem volt kivetendő. Mindig a lelkiismerete és a keresztényi erkölcs parancsára cselekedett, még a nyilvánvaló vagy előre sejthető kudarc ellenére is.

Mihajlik György arra törekedett, hogy polgára legyen a társadalomnak. Bár inkább társadalmakról beszélhetnénk, hiszen több államnak is polgára volt — Masaryk Tamás Csehszlovákiájának, Augustin Volosin Kárpát-Ukrajnájának, Horthy Miklós Magyarországnak, a sztálini-brezsnyevi Szovjetuniónak, majd újra Magyarországnak, de már a XX.-ik századvég várható és minden várakozást felülmúló társadalmi, politikai változások közepette.

Legnagyobb hatást kétségkívül a Masaryk-korszak demokratikus vívmánya és a kárpátukránok eltiporhatatlan patriotizmusa gyakorolt rá. A szabadság és a szülőföld szerelme végigkísérte egész életét. Még időskorában is habozás nélkül részt vesz a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület alapításában. Fiatalon ismerte meg az ukrán-ságot és védelmezőjük volt, ahol csak megfordult. Ezért kétszeresen is megfizetett, mert a fasiszták és a kommunisták abban megegyeztek, hogy legcsekélyebb együttérzést sem tanusították azok iránt, akik szívükön viselték saját népük gondját.

A tehetetlenség sokáig nyomasztotta a két ellenséges eszme béklyóiban, a „vasfüggöny” csakúgy, mint a kommunizmus drákói törvényei, amelyek semmi törvényes lehetőséget nem adtak a jóirányú tevékenységre, s csak növelték a rettegést. Csupán 1989-ben enyhült a helyzet, amikor Közép-Európában felszámolódtott a totalitárius rendszer, majd ez két év múlva a volt Szovjetunió területén is megtörtént.

Mihajlik György mit sem törődve azzal, hogy elszálltak fölötte az évek, a töle megszokott fiatalos hévvel nekilát, hogy megvalósítsa régi álmait. Amikor megtudja, hogy Ungvárott gyűjtést indítottak egy Sevcenko emlékműre, melynek felállítását

nem vállalta sem a volt kommunista, sem az új ukrán hatalom, Mihajlik György egymillió forintot áldozott e nemes célra. Az ukrán származású mecénások és társadalmi szervezetek összehozták a szükséges összeget, mely lehetővé tette, hogy megalkossák a Kobzos emlékművét. Ma a város Nemzeti Parkjában áll s mintha szemére vetné a kormánynak a nemzet ügyei iránt tanusított kineztári szellemet.

Abban a szerencsében lehetett részem, hogy elbeszélgethettem a szoborállításról Mihajlik Györggyel, aki nagy lelkesedéssel és örömmel mesélte el az egész históriát. Beszélgetőtársam benső repesése engem is önkéntelenül hatalmába kerített. Így csak olyan ember tud beszélni, aki valóban nemes cselekedetekre képes. Talán emlékeznek, a nagy humanista, Sota Rusztaveli elbeszélő költeményében, „A párduebörös vitéz”-ben erre a két nevezetes sorra: „Amit találtál — elveszett, az a tiéd, mit másnak adsz”? Ne feledkezzünk meg erről az intelemről és követőről, az olyanokról, mint Mihajlik György volt.

Vasził Ploszkiua

Ukránok hársfája zizeg Esztergomban...

Esztergom városa nem csak a magyaroknak kedves, hanem mindenkinek, aki itt él ebben az országban. A hagyomány szerint itt született Szent István, itt tették fejére azt a koronát, melyet ma is kegyelettel őriznek. István király pártfogásába vett minden idegen nemzetséget, amely megtelepedett az országában és intelmeiben meghagyta fiának, Imrének, hogy fogadjon be minden idegent, aki itt akar élni, tegye lehetővé, hogy fejlesszék kultúrájukat, ismereteiket.

Ide, Esztergomba jöttek május 20-án a 13 magyarországi kisebbség képviselői és művészegyüttesei a „Magyarországi Nemzetiségek Napja 2000” ünnepi alkalmából. E daltól, muzsikától, színpompás népviseletektől harsányló nap legfőbb eseménye a faültetés volt a most létesült Milleniumi Emlékparkban.

Az ünnepi szertartást a himnusz nyitotta meg az ország legnagyobb bazilikájában, amely mintegy őrzi falai között Szent István szellemét. Az ő szavait idézték a római- és görögkatolikus, evangélikus és más felekezetek papjai, miszerint az állam nem lehet nagygyá egyetlen nyelv, egyetlen kultúra birtokában.

Az istentisztelet végén újra felcsendülő himnusz után az ünnepség résztvevői kivonultak a majdani park színhelyére. Magyarország ezeréves hagyományaihoz híven ez a park lesz valahány itt letelepedett nép kölcsönös barátságának és együttműködésének szimbóluma, — hangoztatták beszédében Lázás Mózes országgyűlési képviselő, a Komárom-Esztergom megyei Közgyűlés elnöke, dr. Toso Donceev, a Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke és Meggyes Tamás, Esztergom polgármestere.

Minden kisebbség képviselője, országos önkormányzatának elnöke egy — egy fát ültetett — saját népének fáját. Egy gránit táblára vésve ott sorakoztak a kisebbségek faültetőinek nevei.

Köztük ukrán betűkkel; Jaroslava Hartányi - ukrán.

Egyszer, talán száz év múlva, majd elzarándokolnak az utódaink ehhez a hársfához, elolvassák, ami a gránit táblán áll és megemlékeznek rólunk „csendesén, szép szóval” Reméljük, hogy tehetségünkhöz mértén mindannyian hozzájárulunk valamiscskével ahhoz, hogy így legyen. Zizegnek az ukrán hársfacsemete zsenge levelei, erőt, gyarapodást gyűjtve a magyar földből.

L. Sz.

BEREGSZÁSZI OLGA:

LÁNG ÉS LÉLEK -

LÁNGOLÓ LÉLEK

Ábrándos dal száll a színpadról, gitár kísérettel ukránul. Majd magyarul csendül fel Leszja Ukrajinka mélyről fakadó lírai verse:

**Álltam és hallgattam a szép tavaszt,
Reám százféle hangját zúditotta,
Éneket mondott, zengőt, szilaját,
Majd szavát halkra, suttogóra fogta.**

**A szerelemről zengett éneket,
Eltűnt örömről, reménységről zengett,
És régi dalokat idézgetett,
Mik egytől egyig álmaimból keltek.**

A közönség elbűvölten hallgatja. Erre a bűvöletre csak Beregszászi Olga képes (egyedül csak ő!), valahányszor egyesületünk koncertjein a pódiumra lép, legkedvesebb műfajának színgazdagságával és változatosságával. De nem csak minket bűvöl el. Mindenütt meghódítja a közönséget, Ukrajnában, Szlovákiában, Romániában, Németországban, Franciaországban, Kanadában, az Egyesült Államokban és bárhol, amerre fellép.

A kanadai „Magyarország” c. lapból (16, sz. 2000 április 15, Toronto): „Végre megtört a jég. Soha még, mióta a torontói Magyar. Ház fennáll, nem hangzott el falai között ez a csodás szép, régi egyházi ének, amit az elmúlt vasárnap Beregszászi Olga, magyarországi énekes-művésznőtől hallottunk...”. „...A legnagyobb sikere azonban a Boldogasszony Anyának című régi egyházi éneknek volt, amit finom cizellált hangon énekelt, de amikor a befejező akkord következett:

„Magyarországról, édes hazánkról, ne felejtsd el szegény magyarokról” szem nem maradt szárazon és a hallgatóság felállva tapsorkánnal, vastappsal köszönte meg a művésznőnek ezt a csodálatos éneket, ami nekünk, keresztény magyaroknak olyan sokat jelent...”.

Beregszászi Olga minden fellépését őszinte érdeklődés előzi meg, hiszen mindannyian tudjuk, hogy csodálatos, varázslatos élményben lesz részünk. Olga varázslatossága mélyről fakadó tehetségében és a mesteri átélésben rejlik, utazásra csábítva bennünket, műsorát lélegzetviasszafojtva hallgató, elvarázsolt közönségét.

A szerző emlékei. Emlékezetembe idézem Beregszászi Olgát azon a koncerten, amelyet kulturális egyesületünk szervezett az ukrán fiatalok európai konferenciája részvevőinek (1999 októbere, Budapest). Ugyanaz a Mavka (utalás Leszja Ukrajinka „Erdei ének” — főhősnőjére, a szerelembe esett erdei tündérre), aki nemrég lírai hangulatban „hallgatta a tavaszt”, most katonás léptekkel jött ki a színpadra, kezében a gitárral, amely most mintha nem andalító hangú zeneszerszám volna, hanem valami kézitusához használatos harci-eszköz. Felzengtek a húrok. Eleinte halk bátortalansággal, majd egyre hevesebb, szaggatottabb ritmusban, mintegy ráhangolva a közönséget a drámai dalra. Ajzott akkordoktól kísérve ismerhette meg a közönség az 1956-os forradalom és az akkori ifjú nemzedék dalba foglalt történetét. A teremben síri csend — csak a művésznő szívbemarkoló, fájdalommal teli hangja szárnyalt. Beregszászi Olga október 23.-án, a forradalom 44.-ik évfordulóján is előadta Tamási Lajos „Piros a vér a pesti utcán” c. versét. Később jutott

tudomásomra, hogy a művésznő által megzenésített költemény a Corvin-köziek himnuszává lett.

„Láng és lélek” c. szerzői estjét a művésznő eddigi pályája csúcának is tekinthetjük. Az igényes pesti közönség szinte elragadtatással hallgatta a dalokat. Beregszászi Olga kortárs költők megzenésített verseiből állította össze műsorát. Ez, és a rákövetkező összeállítások — „Két part között” és a „Gyűlölök és szeretek” — az előadóművész, az énekes, a drámai színésznő, a zeneszerző, a rendező, a hangszeres kísérő, a műsorvezető és a szervező sokoldalú tehetségéről tanúskodnak. De van Beregszászi Olgának a könnyebb, vidámabb műfaj kedvelőihez, valamint a legkisebbekhez és a legidősebbekhez szóló műsora is.

A művésznő azonban legszívesebben a kisebbségek körében, a világban szétszórta élő magyarok, illetve a Magyarországon élő ukránok körében lép színpadra Magyar létére mélyen átérzi az ukránok gonjait, fájdalmait.

Igy emlékezik vissza gyermekkorára: „Beregszászban az ukrán iskola mellett laktunk. Ötéves kislányként nagyon izgatott, vajon mit csinálnak ott a nagyobb gyerekek, tehát sokszor bementem valamelyik tanterembe, beültem egy üres padba, ami sem a tanítót, sem pedig a gyerekeket nem nagyon zavarta. Sőt, adtak papírt és ceruzát, hogy rajzolgathassak, tanuljam a betűvetést. Ezek voltak az én első ukrán óráim, amelyeknek élménye egy életre szól”.

Moldován Stefániával

Beregszászi Olga a kárpátaljai Beregszász városban született, s onnan jött át Magyarországra. A zömében magyarlakta, ám nagyszámú ukránnak is otthon adó városhoz fűződő emlékei máig édesbús érzéseket ébresztenek benne.

Vajon kitől örökölhette Beregszászi Olga istenáldotta tehetségét? Valószínűleg az édesanyjától, aki Harkovban született és miután elvégezte a moszkvai Színművészeti Főiskolát, arról ábrándozott, hogy

operett-primadonna lesz. A sors azonban másként határozott: a fiatal színésznő férjhez ment egy magyar hadifogolyhoz — Olga édesapjához, - akit követett Beregszászba és a színpadi sikerek helyett 1948-tól amatőr együtteseket, kórusokat, színjátszó köröket vezetett. Így hát Olga gyermekkorától kezdve a színpad,

A színpadon...

a művészet lépkörében élt édesanyja mellett.

A családi háttér igen fontos! Új, budapesti családjá is biztos támaszt jelent alkotói munkássága számára.

A művésznő ilyen emléket őriz a beregszászi gyermekévekről: „Testvéreimmel, Vologyával és Zsanettel, meg a szomszéd gyerekekkel folyton színházat játszottunk. Volt jegypénztárosunk, rendezőnk, színészgárdánk, csak éppen közönségünk nem volt, mert mindenki játszani akart”.

Beregszászi Olga egész élete elválaszthatatlan a művészettől. Érettségi után az ungvári Zeneművészeti Szakiskolában folytatta a tanulmányait, ezután a moszkvai Színművészeti Főiskola következett. Diploma után jött Magyarországra, ahol szülővárosnak nevét választva művésznévnek, elkezdte színpadi pályafutást. Tagja volt a budapesti Madách- és Gyermekszínháznak, valamint a kaposvári Csíki Gergely Színháznak. Az utóbbi években „önállósította magát”. Előadóestjeivel lép közönség elé, zenét szerez magyar és ukrán költők verseihez, járja az országot és a világot, fellép a rádió mikrofonja, a TV-kamera előtt, pódiumokon. A 90-es évektől rendszeres szereplője a kulturális egyesület, majd az Országos, ill. Fővárosi Ukrán Önkormányzat által rendezett Sevcsenko és Ukrájinka esteknek.

„Az ukránok egyesületében otthon érzem magam, sok itt az olyan barátom, aki igazán érti és értékeli a művészetet. Fontosnak tartom, hogy az egyesület nemcsak az ukránok, hanem a magyarok és más nemzetiségek körében is népszerűsíti az ukrán dalokat, hagyományokat, szertartásokat, szokásokat és ételeket. Hiszen ezzel gazdagodik kultúránk. A magam feladatát pedig abban látom, - mondja Beregszászi Olga, - hogy szépséggel, örömmel, derülattal és hittel ajándékozzam meg az embereket.”

Vass István

Mikola Hvilovij: MENEDÉK

Mikola Hvilovij a „Kék etüdök” szerzője, a 20-as évek új ukrán kultúrájának egyik legjelentősebb képviselője volt. Lelkesen üdvözölte a forradalmat, melytől a nemzet megújulását remélte. A csalatkozásban meghasonlott író 1933 május 13.-án meghívta barátait teára, bele-belecsapva gitárja húrjaiba elszavalta nekik Puskin „Ördögök”-jét, majd bement a szomszéd szobába és föbelölte magát. 39 és fél évet élt. Egyik legismertebb írása a Menedék, (szó szerinti címe: Én – a romantikus).

A messzi ködből, a hegyen túli kommuna csendes tavai felől könnyű nesz rémlik: Mária lépteit. Kimegyek a végtelen mezőre, átvágok a tisztáson, és ott, ahol a kurgánok parázslanak, ráhajolok egy kopár, magányos sziklára. A messzeségbe bámulok. Gondolataim nekiszilajlanak, amazonként vágtáznak körülöttem. Majd minden eltűnik. A titkos lovasok ritmikus ringással tovasuhanak a hegynyúlványok felé, a nap kilobban, az út elvész a sírhantok között, s csupán a néma pusztaság marad. Lehunyom szemem és eltűnődöm. Igen, az én anyám maga a testet oltott csodálatos Mária, aki az ismeretlen jövőendő mezsgyéjén áll. Az én anyám – maga a tisztaság, a halk szomorúság s a határtalan jószág. Anyám azt mondja, hogy én (az ő nyughatatlan fia) tönkreteszem magam. Ilyenkor szótlannal magamhoz ölelem ezüst-hamvas fejét. Harmatos reggelek járták odakünn, s gyöngyszemek peregetek.

De éj éjre múlik, zizegnek az esték a topolyák mentén, a topolyafák egyre-egyre távolodnak az országot ismeretlenjébe, s nyomukban a nyarak, az évek, meg az én fergeteg ifjúságom. Beköszöntenek a vihar előtti napok. A természet senyved a viharvárásban. Majd a fellegröbölés mellett más moraj is hallatszik: tompa ágyúszó. Két vihar is közeleg.

Szorongás... Anyám azt mondja, aznap meglocsolta a mentát, s hogy a menta bágyadozik bánatában. Anyám azt mondja: „Nemsokára itt a vihar!” s két kristályos harmatcseppet látok a szemében.

I.
Támadás támadás után. Dühödten nyomulnak az ellenség csapatai. A mi lovasságunk oldalról támad, vonulnak a felkelők sűrű hadsorai ellentámadásba, nőttonó a veszedelem, és gondolataim – akár a pattanásig feszülő húzal.

Éjjel-nappal a csekében rostokolok, egy fantasztikus palotában – egy kivégzett nemesúr hajléka volt –, ide szállásoltak el bennünket. Rafinált ajtófüggönyök, ódon díszítések, a hercegi család arcképei. S egytől egyig rámbámulnak rögtönzött irodám minden sarkából.

Késő éjjel, amikor a város estéje véget ér odalenn (hegymagasba roppent fel a birtok, s uralja a várost), amikor kék füstök szállonganak a téglagyár fölött, és a lakosok egékként surrannak a kapuk alatt a kanárikalitkába, késő éjjel összegyűlnek az én furcsa irodámban a társaim. Új tanácsulés ez: a kommuna vészbíróságáé.

Társaim a terebélyes ébenfa asztal körül ülnek. Csönd. Csak a telefon távoli állomásjelzése ismétli egyre a maga egyhangú, szagatott melódiáját. Hébe-hóba felkelők vonulnak el az ablak alatt.

Társaimat könnyű megismerni: Tahabat doktor, Andrijusa s a harmadik – egy setétagyú (az örök diszpédány).

A vészbíróság hiánytalanul együtt van.

Én:

– Figyelem! Napirenden X. kereskedő ügye!

A távoli szobából lakájok jönnek,

meghajolnak előttünk, ugyanúgy, mint a hercegek előtt, szemrebbenés nélkül pillantanak az új szinédriumra, és felszolgálják a teát. Majd nesztelenül eltűnnek a szőnyegek bársonyán a magas mennyezetű szobák labirintusában.

Tahabat doktor elveti magát a széles kanapén, távol a gyertyatartótól, s csak derengő kopaszágát és fejtetőig érő homlokát látom. Mögötte, még távolabb a homályban – a degenerált fejformájú diszpédány.

Andrijusa tőlem jobbra ül. Arca zavart, és időnként riadtan pillant a doktorra. Tudom, mi a baja. Andrijusát, az én szegény, érzékeny lelkű Andrijusámat egyszerűen ideparancsolta az a lehetetlen forradalmi bizottság. És Andrijusa, a mélabús forradalmár, valahányszor határozottan alá kell írnia a gyászos ítéletet

– agyonlőni –,

mindig tétovázik, s kereszt- és családneve helyett holmi hettita ákombákomnak beillő, olvashatatlan macskakaparást ró a végzetes okmányra.

Én:

– Ennyi az egész... Tahabat doktor, mi a véleménye?

– A doktor (lendületesen):

– Agyonlőni!

Ebben a pillanatban anyám arca jelenik meg előttem.

– Agyonlőni??!

Csendes szomorúsággal néz rám.

A messzi, városi tornyon megint bondul az érc. Éjféle sötétség. A hercegi hajlékig alig hallatszik el a tompa ágyúzás. Telefonon közlik: a mieink ellentámadásba lendültek. A drapéria mögötti vörös visszfény az ajtó üvegén: a távoli dombokon túl égnek a falvak. Ég a pusztaság, s a tűzvész láttán vonyítanak az ebek a városi porták zegzugában. A városban csend van, még a szívek is némán dobognak.

Tahabat doktor megnyomja a csengőt.

Egy lakáj öbört hoz tálcán. Majd távozik, és távolodó lépteit elvesztem a leopárdbőrökön.

De mikor a doktor az üres flakát ledobja a bársony szőnyegre, és az ítélet alá

– „agyonlőni” –

lendületesen odakanyarítja nevét, hirtelen kétségbeesés fog el. Tahabat doktor túltengő homlokával és derengő kopaszágával, hideg értelmével és köszívével menthetetlenül urammá és parancsolómmá lett: ő az én megtestesült ösztönöm. És én, a kommuna vészbíróságának feje, csak hitvány bábu vagyok a kezében, akiben elszabadult a pusztítás szenvedélye.

De mi a megoldás?

– Mi a megoldás?? – Nem látok megoldást. Végírvonul előttem a civilizáció sötét története. Népek, századok s a jelen...

– De nem látok megoldást.

A gyertyák csonkig égnek. A herceg és a hercegnő szigorú képmásai belevesznek a kék cigarettafüstbe.

Elég! Ma éjszakára elég!

Vállamra vetem mauseromat, és elhagyom

a hercegi hajlékot. Megyek az ostromlott város néptelen, néma utcáin.

A város kihalt. A lakosok tudják, hogy három-négy nap múlva már nem leszünk itt, hogy hiábavalók az ellentámadásaink: hamarosan nyikorogva útnak indulnak géppuskás kocsijaink a távoli északvidék felé. A város begubózik. Sötétség.

Sötét, molyhos sziluettként áll a magasban a hercegi palota, ahol most a vészbíróság székel. Megfordulok, és arrafelé nézek, s ekkor hirtelen belémüt, hogy hat emberélet terheli a lelkem.

Hat emberélet? Nem, nem annyi! Hatszáz, hatezer, hat millió, temérdek!

Lehajtom fejem. De újra végírvonul előttem a civilizáció sötét története. Népek, századok s a jelen... Ekkor erőtlennül ráborulok egy kerítésre, térdre ereszkedem, és áldva-áldom azt a pillanatot, amikor találkoztam Tahabattal és a degenerált fejformájú örrel. Majd megfordulok, és áhítattal nézem a magasba szökkent, molyhos sziluettet.

Beléveszek az utcácskába, de végül kiérek egy magányos házikóhoz, ahol az anyám lakik. Az udvaron mentaillat. A fészeren túl villámok lobbannak, és tompa ágyúdörgés hallatszik. Sötétség!

Bemegek a szobába, leteszem pisztolyom, s gyertyát gyújtok.

– Alszol?

Anyám nem alszik. Odajön hozzám, száraz, öreg tenyerébe fogja fáradt arcom, és mellemre hajtja fejét. Megint azt mondja, hogy én, az ő nyughatatlan fia, tönkreteszem magam. Érzem kezemen a kristályos harmatcseppeket.

Én:

– Fáradt vagyok, anyám!

Odahúz a gyertyához, és belenéz elcsigázott arcomba. Aztán megáll a halovány méces előtt, és szomorúan felnéz a Mária-képre. Tudom: anyám holnap is elmegy a kolostorba. Itt ez a csendes szoba és benne az anyám nem káprázat, hanem szerves része gyarló énemnek, amelynek titkon áldozok. Itt, ebben az isten háta mögötti, városszéli kuckóban lelkem egyik felét elrejttem a guillotine előtt.

És valami állati ajzottságban behunyom szemem, és nyűglődöm, mint a hím, ha érzi a tavaszt.

– Kinek tartozom számadással életem minden mozzanatáról? – suttogom.

– Igaz kommunár vagyok. Ki meri tagadni? Talán nem engedhetek meg magamnak egy perc pihenőt?

Halványan ég a mécses a Mária-kép alatt. S a mécs előtt, mint fából faragott szobor áll az én szomorú anyám.

II.

A mieink hátrálnak: állásról állásra. A fronton pánik. A hátsószámban pánik. A zászlóaljam menetkészen. Két nap múlva én is bevetem magam az ágyúdörgésbe.

De most itt legalább olyan szükség van rám. Tudom, mi a hátsószámban, mikor az ellenség a város falai előtt áll. Hű úgynökeim

pásztázzák a kis utcákat, és már nincs hová elhelyezni a vétkes és vétlen lakosok tömegét.

Az ágyúszó egyre közeledik. Vonulnak a trének, riadtan ríkoltoznak a mozdonyok, viharzanak a lovas csapatok.

Csak a vészbiroság körül uralkodik dermedt némaság.

Igen: többszáz kivégzésre van kilátás, és én végképp leesem a lábamról!

Nő a vihar előtti feszültség: hamarosan kitör a vihar.

Bejön a setétagyú.

– Épp most hoztak a városból egy újabb csoport versailles-it, azt hiszem csupa apóca. A piacon nyíltan agítáltak a kommuna ellen.

Belelendülök a szerepembe. Az ablakhoz lépek s azt mondom:

– Vezesse be őket!

Egész sereg apáca tódul be. Nem látom, de érzem. A várost nézem. Esteledik. Sokáig nem fordulok meg, élvezve, hogy két órán belül egyikük sem lesz az élők sorában! Erélyesen megfordulok, s már-már kimondom a végzetes szót:

– agyonlőni!

de megfordulok és látom – az anyám áll közvetlenül előttem, az én Mária-szemű szomorú anyám.

Döbbenetemben megtántorodom: mi ez? Agyrém? S felkiáltok:

– Te?!

S hallok fájdalmasan a nők seregéből:

– Fiam! Én nyughatatlan fiam!

Úgy érzem, menten osszerogyok. Rosszul vagyok, a karosszék után kapok, és belékapaszodom.

De ebben a pillanatban harsogó hahota gördül, beleütözik a mennyezetbe, s elnémul. Tahabát doktor az:

– „Mamuska”?! Ó, a szaros kolyke! tán cici kéne? „Mamuska”?!

Egy szempillantás alatt felocsúdom, és a pisztolyom után kapok.

– Sátán! – s a doktorra rontok.

De ő hidegen rám néz s azt mondja:

– Lassan a testtel, te áruló! Tudj leszámolni a „mamuskával” is (a „mamuská”-t hangsúlyozza), ahogy a többiekkel leszámoltál!

Azzal faképnél hagy.

Kövérmedek. Sápadtan, félholtan állok az apácák néma csapata előtt, szemem zavaros, mint az üldözött farkasé. (Látom a szemben álló, nagy falitükörben.)

Elkapták hát a lelkem másik felét is. Többé már nem megyek bűnösen elrejtőzni. számomra már csak egy maradt: soha senkinek egyetlen szót se szólani arról, hogyan hasadt ketté az énem.

Nem veszem el a fejem.

Agyamban öklöződnek a gondolatok. Mit tegyek? Én, a forradalom katonája elbuknék ebben a válságos pillanatban? Elhagynám öröhelyemet, és szégyenteljesen elárulnám a kommunát?

Osszecsikordítom az állkapcsom, ránézek anyámra, s azt mondom:

– A pincébe mind! Rögtön jövők!

Mint egy részeg, vágok neki a birtokról a vakvilágnak a fulledt, vihar előtti este homályában.

Megyek a semmibe. Gondolat nélkül, tompa ürességgel, mérhetetlen súllyal görnyedt vállamon.

III.

Igen, ezek leirhatatlan percek. Maga a kinszenvedés. – De már tudom, mit fogok

tenni.

Már akkor is tudtam, amikor eljöttem a palotából.

Igen, következetesnek kell lennem!

Egész éjjel itélkezem.

Én, a vészbiroság feje, megteszem, amivel a forradalomnak tartozom.

Ébédidőben bejön Andrijusa, és komoran odaszól:

– Ide figyelj! Hadd engedjem el!

Én:

– Kit?

– Az édesanyádat!

Én:

– ... (hallgatok).

Ó, ez a naiv kommunár végképp nem ért semmit. Fogalma sincs róla, mi az indítéka ennek az esztelen, állati könyörtelenségnek. Képtelen belátni szenvtelen faarcom mögé.

Én:

– Telefonálj! Tudd meg, hol az ellenség!

Andrijusa:

– Hallgass rám...

Én:

– Telefonálj! Tudd meg, hol az ellenség!

A telefon közli: a versailles-iek támadnak, már közel vannak, mindössze három verstányira.

Dörögnek az ágyúk. Suhannak a lovasok, vonulnak vissza, északnak, a szekerek.

Estére a környék déli része már az ellenség kezén van. Indulnunk kell északra, el kell hagynunk a várost.

Zajlik a villámvakkuálás, zajlik a heves lövöldözés.

Végképp leeseek a lábamról!

Égetjük az iratokat. Tűszokat küldünk a párthoz. Összeszedjük a hadisarc maradékát.

Végképp leeseek a lábamról!

De hirtelen felbukkan anyám arca, és újra hallok aggódó, hangját.

Hátraturom a hajam, és tág szemmel bámulom a város tornyát. Esteledik megint, és délen megint lángolnak a falvak.

A vészbiroság felkészül a menekülésre. Megrakják a fogatokat, zötyögnek a trének, iparkodik a sok ember észak felé. Csak egyetlen páncélosunk vesztgegel az erdő mélyén, s tartja fel az ellenség jobb szárnyát.

Lemegy a nap. Továtúnk az este. Leszáll az éj.

Sötétség.

Bejön az őrs jeltenti:

– A foglyokat kivették. Kivégzés helye: a városban túli erdőszél.

A távoli hegylánc mögül előbújik a hold. Citromsárga permetet szórva úszik a szeliden kéklő égi áron. Éjjélkor eléri a zenitét, s megáll a szakadék fölött.

A városban heves lövöldözés.

Az északi úton megyünk. Sohasem felejtem el a sötét sereg néma vonulását a vesztőhelyre.

Megyek az úton, mint nemrég - a semmibe, s oldalamon a lelkem őrei: a doktor és a setétagyú. Nézem a tömeget, s mit sem látok.

De érzem: ott megy az anyám, lehajtott fővel. Érzem a menta illatát. Simogatom kedves, ezüsthamvas fejét...

S belém hasít:

– Lehetséges, hogy a vesztőhelyre viszem?!

Mi ez: valóság vagy álom?

Ám ez valóság volt: hamisítatlan, véres valóság – kegyetlen és kérlelhetetlen, akár egy éhes farkashorda.

És ha tévedek?!

Lehet, hogy másképp kellene cselekednem?

Pipogyság, kishitűség! Hisz az aranyige kimondja: Errare humanum est! Tévedni emberi dolog... Mit aggályoskods? Merj tévedni! És tévedj inkább így, mint amúgy. De miért tévednék?

Igen, ez valóság. Akár egy éhes farkashorda. De ez az egyedüli út a hegyen túli tavakhoz, az ismeretlen, gyönyörű kommunához.

S a fanatizmus lángjában lobogva keményen kivágom lépteim az északi úton.

A hallgatag menet az erdőhöz ér. Nem emlékszem, hogyan sorakoztatják fel az apácákat, csak arra emlékszem: odajön hozzám a doktor, és vállamra teszi a kezét:

– Az anyja – ott van! Tegyen, amit akar!

– Odanézek: a tömegből kiválik egy alak, és csendben, magányosan elindul az erdőszél felé.

A hold a zeniten áll, a feneketlen mélység fölött csüggyve.

Kiveszem a tokból pisztolyom, és sietve elindulok a magányos árnyék felé. Emlékszem, kurta éles lövések dörögnek. Most végeznek az apácákkal.

Es ekkor – emlékszem – az erőben rázendít a páncélosunk. Felmorajlik az erdő.

Es én megyek, megyek, és anyám magányos alakja – ott van. Kezét összekulcsolva áll, és szomorúan néz rám. Gyors léptekkel tartok az elvarázsolt, valószínűtlennek tűnő erdőszél felé, és magányos alak ott van, ott van.

Körös-körül – senki. Csak a hold ontja a zöld fényt az ég közepéről. Pisztolyt markoló kezem gyengül, s már-már elbőgöm magam, sűrű könnyeket hullatva, mint kisgyermek koromban a meleg emlékeken. Kiáltani próbálok:

– Anyám! Azt mondom: gyere ide hozzám! Meg kell hogy öljelek!

Anyám halgat.

A páncélos felbődul az erdőben. Tűzcsovák röpöngenek fel. Kitör a vihar! Az ellenség támad. A felkelők hátrálnak.

Akkor, félig onkivületben, valami álomszerű extázistól elragadva, hevesen átölelem anyám nyakát, és mellemre szorítom fejét. Majd lölelem a revolvert, és halántékon lövöm.

Úgy dől rám, mint a letarolt kalász. Lefektetem a földre, s riadtan nézek körül. Sehöl senki. Csak oldalt sötétlenek az apácák meleg tetemei. Nem messze ágyúk dörögnek.

Futásnak eredek. Sietnem kell a zászlóaljához. Rohanok az út felé.

De alig lépek hármat, valami megállít.

Osszerezzenek, és futok vissza anyámhoz.

Térdre esek előtte, s kutatva nézem az arcát. De már halott. Emlékszem, arcán sötéten patakzott a vér.

Akkor felemelem ezt a reménytelen fejet, s mohón a fehér homlokra tapasztom ajkam. – Sötétség.

– No, kommunár, kelj fel! – hallok hirtelen.

– Indulni kell a zászlóaljhoz. Felnézek, s látom: ismét a setétagyú áll előttem.

Helyre rántom a pisztoly szíját, s újfent elindulok.

A pusztán, mint hajdani daliák állnak a lovas felkelők. Fejem felszelve futok feléjük.

Tombol a vihar.

A halott pusztá közepén megállok.

Amott, az ismeretlen messzeségben láthatatlanul csilognak a hegyen túli kommuna csendes tavai.

GRIGÁSSY ÉVA fordítása

„Mamaj kozák” – ukrán népi festmény

Az ukrán népművészet soknak nem mondható alkotásai közül, amelyek ránk maradtak a messzi múltból, alighanem a legérdekesebbek, legeredetibbek és legnépszerűbbek a bandurás kozákok ábrázolásai. Az ukrán folklór legkedveltebb képe, melyet „Mamaj kozák” néven tart számon a hagyomány, valószínűleg sajátos szimbóluma volt a jólét, a szerencse reményének. Mamaj kozák képe ott volt minden falusi házban. A Mamaj kozákokat évszázadokon át festették egész Ukrajnában, a Kárpátoktól Szolozsanscsináig és Hersonszcsináig, ott pedig, ahol a hazájuktól elvetődött ukránok éltek, Kubánytól a Volgáig.

A „Mamaj kozák” kompozíciója jellegzetesen nemzeti. Sem az ukránhoz közel álló orosz vagy lengyel művészetben nem találkozunk hasonlóval. Mi több, az egész nyugat-európai festé-

szetben sincs egyetlen rokonvonalakat mutató alkotás. Ez bizonyos titokzatossággal ruházta fel a képet.

Az idő nem semmisíti meg az ilyen érett, évszázadok során kimunkált formákat, amelyek mélyen beleivódtak a nép tudatába.

A kozák pipázik, mellette áll lova, kopjához kikötve, körülötte a tartozékok: a nyereg, az íj, a puska, a pisztoly, a puskaporos zacskó és a sapka.

Gyakran előfordulnak szétszórt kártyalapok is, ezen kívül megszokott kellék még a pintes butélia.

A részlet lehet több vagy kevesebb, ám a kozák mindenkor törökülésben ül. E képeken jobbra melázó nyugalomban látjuk a kozákot, mintegy pihenőben a hadjáratok között, édeskettesben a bandurájával.

A Mamaj kozákok megjelenítése nem merült ki a képi ábrázolásban, többnyire verssorokat is láthatunk a festmény alján, mintegy kiegészítésként.

*Szép a kozák heve-lángja,
Szépen szól a bandurája,
Zaporozsi kozák a bűt nem ismeri,*

Legyen pipa, dohány, más nem is kell neki.

E kép alatti versek sokszor „földhözragadt”-nak nevezik a kozákot, hiszen a kozák sereg nagyrészt falusiakból verbuválódott. Lemondva mindenről, ami kedves, drága: szerelemről, gyermekáldásról, békés munkálkodásról, – egyedüli vigaszuk a vándorbandura maradt, amelytől valamelyest megenyhült szomorkodó lelkük.

*Húrjaim, húrjaim,
Daloljatok halkan, csendben,
Hogy a földhözragadt kozák
Minden rosszat elfeledjen.*

A kozákság tragédiáját csak súlyosbította, hogy a harci győzelmek semmivel sem segítettek a nép sanyarú sorsán s a hadakozásnak nem volt se vége, se hossza.

Később, mikor a kozák idők kezdtek legendává válni, a nép képzeletében a kozák alakja fennkölt, eszményi képet öltött, mintegy benne testesült meg a nép lelkében élő szabadságvágy. A senkitől sem függő, szabad embert tisztelték benne, aki a csaták szünetében félreteszi fegyvereit, és lelkesen zengeti a banduráját.

A Mamaj kozákok mély eszmei mondandójukkal s az idők során kiérlelődött formai tökélyteliséggel jelentősen gazdagították az egyetemes ábrázoló-művészet tárházát.

Írja P.O. Belickij kutatásai nyomán

Denyiszova Lada

A bandurás kozák

Hej, tatárföld messszen,
 Kozák hadút mentén
 Nem ám szürke-farkas horda jajdul panaszával,
 Nem sascsapat vijjog,
 míg az eget szántja eben szarnnyal,
 Öregecske kozák sírhalomra rogyva
 Gubbaszt, mint egy szürke galambocská,
 Kobzán játszva-játszadozva,
 Fennhagon dalolva.
 Lovát szablya kaszabolta, száz golyó lyuggatta,
 Kopjája széttörve,
 Damaszkuszi kardja sincsen hüvelyében,
 Patrontáskájában nincs már töltény egy se,
 Más se maradt, csupán vádorbandurája,
 Csupán zsebe mélyén kurtácska pipája
 S félzacskó dohányja.
 Koldús-kozák a pipáját előkotorássza
 S kobzán játszadozván-játszva
 Zendít keserű nótára:
 "Hé, testvérek, vitéz-uraságok,
 Jó zaporozsi kozákok!
 Hova-merre vetődtetek?
 Hogy szolgál kedvetek?
 Talán Szics-anyánkhoz, hazafelé mentek?
 Talán Szics-anyánkhoz, haza igyekeztek,
 Polyák ellenséget vesszőzve kergettek,

Szórsipkás tatár buszurmánt csordaként
 tereltek?
 Bár adná Isten, hogy bírja öreg lábam
 S nyomotok találjam,
 Utoljára néktek hogy még bandurázzak,
 Fennen dalolásszak
 S kobzom tanuja lehessen,
 Hogy keresztény kezek tettek földbe engem.
 Emígy kobzom gazdátlaná válik,
 Sztjeppe közepén árvállik..
 Lovam nélkül mit tehetek vénem,
 Hogy bírna meg a pusztával léptem,
 Szürke-farkasok hordája elbánik majd vélem,
 S apó után felzabálja ménem.
 Kobzom! Útaim hű társa,
 Festett bandurácska!
 Jaj, mi légyen véled?
 Széles sztyeppán jobb, ha tűzre adlak,
 Szerte a szél hadd vigye a hamvad?
 Vagy jobb, ha e sírhalomra hagylak?
 Puszták szele ha majd szárnyát meglendíti,
 Húrjaidat megpendíti,
 Búsongó, szomorú nótád zengőn megzendíti.
 Kozákok csapata hogyha erre vágat,
 Megneszeli bánatos danádat
 És a sírdomb felé fordul..."

Grigássy Éva fordítása

Lejegyezte A. Sz. Afanaszjev egy banduristától Pirjatin és Priluk között, az országúton. 1853-ban publikálták először a Tudományos Akadémia Emlékei c. kiadványban. Az ukránul és magyarul megjelent kozák dumát egy évszázadnyi különbséggel, más-más kobzostól jegyezték fel. A fordító az ősből változtatott tolmácsolta.

„Virágkoszorúcska, simulj a fejemre...”

Az ukrán lányok legszebb fejdíszre réges-régtől mind a mai napig - a virágkoszorú. A lányok már kiskorukban megtanulták a koszorúkötést, mezői és kerti virágokból s ugyanolyan mesterei lettek, mint a kézimunkázásnak.

Csakis fiatal lányok viselhetek koszorút. Hajdan az a hiedelem járta, hogy a koszorú megvédi őket a szemveréstől és a rossz szellemektől. Úgy képzeltek, hogy Szent György ünnepe előtti nap, a Zöld-héten és Ivana Kupala éjjelén mavkák (erdei tündérek) futkároznak szerte, a vízből partra úsznak a ruszalkák (a habléányok) és szabadon kószál a földön mindenféle szellem. Márpedig ezek igen veszedelmesek s legfőképpen a lányokat környékezik meg. A lányok mindaddig, míg ezek az ünnepek el nem múltak, megőrizték a koszorújukat. Ezért fokhagymát, úrmőt és más tartósító növényt is rákötöttek a varázsercű, bajelhárító koszorúba.

A százszorszépnak díszhelye volt a virágpártában. Amikor kinyílnak ezek az apró, fehér virágok, a szél széthordja magvaikat messze-messze. És bárhol ereszt

is gyökeret ez a kis növény mindig kivirágzik. Ezért is fűzték a koszorúba az állhatatosság jelképeként. A többi virágnak is megvolt a maga jelentése: a télilonc az élet, a szalmavirág az egészség, a meggy és almafa virága az anyai szeretet, a búzavirág az odaadás, a komló az értelem, a kamilla a jóság és a gyöngédség jelképe volt. Az ukrán koszorúban nem kevesebb, mint 12 virág van és mindegyiküknek gyógyító, védelmező ereje van.

A szalagokról is tudni kell egyet-mást. A koszorú közepére világosbarna szalagot kötnek - ez a tápláló föld jelképe. Mellette kétoldalt két sárga, majd zöld szalag a szépség és a fiatalság szimbóluma. Aztán jön a szürke meg a kék - ez az ég és a víz, mely egészséget ad, utána a narancsszínű, mely a kenyér, a lila - a bölcsesség, a málnaszínű - az őszinteség, a rózsaszín - a jólét jelképe. A régiek azt hitték, hogy a szalagok megvédik a haját a „gonosz pillantástól”, ezért kissé hosszabbak voltak a hajfonatnál.

Kedves kislányok, kössetek ti is virágkoszorúkat, tegyétek a fejetekre és legyetek szépek!

Él Lvivben egy híres költő, **Ihor Kalinecnek** hívják, biztosan találkoztatok is a nevével, mert sok szép verset, mesét írt nektek. Figyelemmel kíséri a természet életét és ismeri a virágok titkait. Július 9.-én van a születésnapja. Köszöntések őt azzal, hogy elolvassátok és talán meg is tanuljátok két szép versét:

Virágok beszélgetése

Kiskertünkben ki ez itt?
Tarkabarkán mi virít?...
Törökszekfű találgatja:
— Talán erdei állatka?
— Talán énekes madárka? —
szól Kamilla közbevágva.

— Tán aranyhal, vagy tán béka? —
töprenkedik Margaréta.
— Tán csillag, mely idecikkant? —
kukucska felé a Pitypang.

— Éppen virág is lehetne, —
Méregeti Nefelejcske.
— Azám! — Rózsa szaván kapja, —
ahogy nézem, magamfajta.
S Dáliácska kitalálja:
Egy virágkoszorús lányka!

Mamaj

Összeállította
Szvitlana Lajgút

Segíts, Mamaj kozák!
kiben nem okoz kárt
se golyó, se szablya!
ezüst húron pendül.

- Tudok én egy varázs-füvet,
annak véd bűbája,
ukrán televényben zsendül,

Kedves Gyerekek!

Ebben a számunkban az ukrán művészetnek egy igen érdekes alkotását mutatjuk be a felnőtt olvasóinknak - a "Mamaj kozák"-nak nevezett bandurás kozák festményét. Ez a zenélő vitéz jelképezte a nép számára a szabad boldog életet, ezen kívül a falnak védelmezőjének is tekintették. Képe ott függött minden parasztházban.

Számotokra is találtam egy Mamaj-képet, hogy Ti is megismerjétek.

Deniszo Lada

IVANA KUPALA ÉJSZAKÁJA

Kupalo vagy Ivana Kupala – a szépség, fiatalság és a megtisztulás ősi ünnepe, időtlen idők óta hozzátartozik az életünkhöz. Túlvezelte előbb a keresztény klérus, majd az ateisták üldözését, mert ez az ünnep a nép lelkében gyökeredzik és évről-évre megújul július 7-én, a nyári napfordulón.

Az ősidőkben Dazsboh, a Napisten, egyike volt a legnagyobb tiszteletben álló isteneknek. Messzi elődeink hite szerint tőle származott a földön az élet, ezért ünnepelték meg mindenkor olyan ujjongó örömmel Kupalát, a Nap hódolatának ünnepét.

A ceremónia középpontja a kupalai tűz, az égi nap jelképe. Egész éjjel lobognia kellett. A legények már jó előre összehordták a száraz rózsét a kiszemelt rétre, a folyó vagy tó közelében. Az ünnep főszereplői Kupalo és Marena, akiknek bábuját Ukrajna különböző tájain más – más formában készítenek el. Június 6-án, az ünnep előnapján, a lányok összegyűlnek az erdőben és nagyitokban felöltöztetik a Marena – bábút. Az embernagyságú bábura hímzett inget, plahtát (pendelyt), fartukot (kötényt) adnak, gyöngykalárist akasztanak a nyakába. Egyes vidékeken nem szalmából készítik a bábút, hanem meggyfaágból, melynek három kiálló göbje van (egy a fejének, kettő a kezének) s ezt díszítik fel pántlikákkal, virágokkal, gyöngyökkel. Az ünnepen a lányok körbetáncolják, kupala – dalokat énekelve. Kisvártatva megjelennek a legények, tréfás erőszakkal elrabolják Marenát és dalolva ők is körbe táncolják. Végül a vízhez cipelik a bábút és belefojtják. Közben a lányok azt éneklék:

**Vízbeveszett Marenka, oda lett,
Csak varkocsa úszik a víz felett,
Marenát már viszi a víz árja,
A jányok meg bámulnak utána.**

Marenával a sötét erők pusztultak el a vízben.

Időközben a legények is elkészítették a másik bábút, Kupalot. Nadrágba, ingbe bujtatták, mintha igazi legény volna, olykor fehér agyagból gyúrták meg a fejét, a szeme helyére szemet illesztettek. Az effajta bálványoknak nagy misztikus erőt tulajdonítottak.

Miután a legények vízbe veszejtették Marenát, Kupalához mentek, amely nem messze állt egy dombon és máglyát gyújtottak. Amíg lángra kapott a rözse, a lányok és legények kézenfogva körtáncot lejtettek Kupalo körül a Nap tiszteletére, majd futottak a vízhez fürödni „mert nem illő Kupalakor szárazon maradni...”

Ezt követően elkezdődtek a játékok a tűz körül. Előbb a legények végeztek tűzugrást, majd amikor csitult a lobogás, odahívták a lányokat és egymás kezét szorosan fogva, párosával ugrották át a tüzet. A gyerekek, akik szintén jelen voltak az ünnepelésen, rözsehalmokon ugrándoztak keresztül, az idősebbek pedig közben szétrakosgatták az összeszkábált, alkalmi asztalokat és jóízűen ettek – ittak. A tűzugrás után a legények elégették Kupalát és őt is vízbe veszejtették, miközben a lányok ezt énekeltek:

**Hej, feredett Ivan s a vízbe esett!
Jobb lett vóna, Ivanocska, ha nem feredel,
Az öreg nénéktől ha búcsút veszel,
Fiatal jánykákkal csókot felezel....**

Ezután a lányok gyertyát gyújtottak és vízre bocsátották a napközben megfont virágkoszorúkat, egyiket maguknak, másikat a jövődöbelijüknek. Ha a koszorúk egymás mellett úsztak, úgy hitték, a fiatal pár még ez esztendőben egybekel, de ha külön – külön úsztak, akkor a sors nem egymásnak ren-

delte őket. Számtalan jóssel volt, ám köztük a legrosszabb, ha valaki koszorúja víz alá merült, ez – a hiedelem szerint – a koszorú gazdájának halálát hírnökölte. Egy – egy legénynek néha sikerült kihalászni a kedvese koszorúját. Ekkor a leánynak mindenki szemeláttára meg kellett csókolnia a legényt.

Lassan – lassan elhamvadt a tűz, elúsztak a koszorúk, leszállt a mély kupala – éjszaka. Eljött az ideje, hogy elinduljanak megkeresni a páfrány virágát. Úgy hitték, hogy a páfrány egyedül a varázslatos kupala – éjszakán virágzik s az, aki megleti és letépi ezt a csodavirágot, földben rejlő kincsre talál. Egy – két bátor leány is nekiindult az erdőnek megkeresni a páfrány virágát, igaz, őket jobban érdekelte a virágnak egy másik varázshatalma, mivel azt tartották róla, hogy a szerelem bűbajos virága.

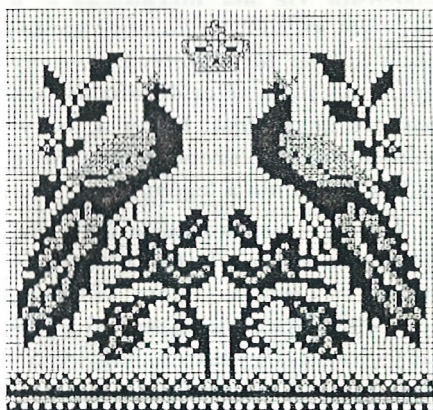
Igyhát a kupala – éjszaka volt az ünnep legpoétikusabb része. Évszázadokon át elősegítette az emberek benső egyesülését a természettel, költőivé nemesítette a köznapi létet, megszentelte az ifjú szívek érzelmeit, felerkentette a reményt egy szebb jövő iránt.

Maga az ünnep a tűzzel – vízzel való szimbólikus megtisztulás volt minden gyarlóságtól, az emberrel hadakozó sötét erők elenyésztek. A legrégebb kupala – dalok, melyek ránk maradtak, tanúsítják őseink világszemléletét, akik hitték a természet szentségében.

**Süss fel, napocska, Ivanra,
Jajgass, föld, Kupala alatt,
Ó, ki gyermekünk vagy,
A takaród alá minket befogadj...**

Szljuzko Ludmilla

xA kézimunkázás kiváló alkalom arra, hogy összegyűljön a család apraja-nagyja s kezük nyomán – az összetartozás meghittségében – szárnyra kapjanak az ősi minták madarai. Ámde ahhoz, hogy megértsük, mit is fejeznek ki valójában ezek a minták, nem elegendő a hímzés szakértelme. A kutatók a történelem, a filozófia, a folklór és az etnográfia segítségével igyekeznek megfejteni egy-egy régmúlt időkből származó motívumot, ezáltal a hímzett madarak beszédét. Gondolnád-e például, hogy a díszterítők madarait e verses mondóka szólaltatja meg:

Miről dalolnak a hímzett madarak?

*Csacsog a csalogány, hívogatja párját,
A leány-vígság is csitul, ha őszre jár...*

A pávák csodás, mesebeli madarak. Ha szőlőlevelek közt forrásvízet kortyolnak – az örökkévalóságot, az élet véghetetlenségét jelképezik. Szimbólumuk keresztény eredetű. A lakodalmi díszkendők páváit fölött koszorú vagy fűzér formájában lebegett az isteni áldás. A páva a családi boldogságnak is jelképes madara.

*A hegyen, a hegyen páros páva sétált,
Páros páva sétált, hullatta a tollát,
Nyomukban sétált egy szende kisasszonyka,
Tolluk összeszedegette, keszkenőbe rakta,
Keszkenőből koszorúba fonogatta.*

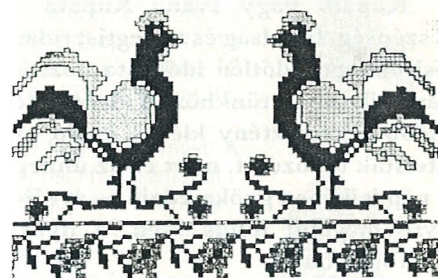
(Lakodalmas nóta)

A mennyegzői kendő másik jellegzetes motívuma a fejüket egymás felé fordító galambpár. Vagy kányafa-bogyót tartanak a csőrükben, vagy a fa tövében, máskor a törzs közepén ülnek, és mindkét oldalról ágak hajolnak feléjük az új fészekrakás jelképeként, a nemzetség erejét és elpusztíthatatlanságát péld

dázva. A galambok, sólymok, kakasok a házasság megszemélyesítői. A kakas emellett a napfénynek, a melegnek, nyárnak, a hajnali ébredésnek s a jólétnek szintúgy szimbóluma.

A fecske, az emberi hajlék hűséges társa - a jóhír jelképe.

E mintákat piros és fekete fonállal hímezzük. A keresztöltés az ukrán népi hímzés egyik

leggyakoribb fajtája. Előbb az egyik irányba öltünk, majd kereszteljük az ellenkező irányban. A hímzés szépsége attól függ, egy síkba kerülnek-e a minta felső végén az öltések.

Drahomanova-Bartai Natalia asszony megilletődött szeretettel másolta le a hímzőtűvel a családi

hagyatékból származó, szép mintákat. Még Olena Pcsilka és Leszja Ukrajinka gyűjtögetett össze és hímezgette őket. S lám, az időtlen családi hagyomány most az utód keze nyomán folytatódik e teméntelen keresztöltéssel az asztalterítőkön, szalvétákon!

Natalia asszonynak saját gyermekkorra jutott az eszébe, ahogyan először találkozott a népművészet házi erekléivel, mikor unokája, a 9 éves Bence – anélkül, hogy bárki óvatosságra intette volna – hátratett kézzel, lélegzetviasszafojtva bámulta az elsőízben megmutatott családi kincseket, köztük Natalia nagyanyó nővérének, Ludmilla néninek hímes tojásait. Kérve-kérte, hadd vihesse el néhányat az iskola, hogy elbűszkélkedhessen velük osztálytársainak. A kis Bence ettől fogva sohasem mulasztotta el, hogy ünnepnapokon segítsen megteríteni az asztalt nagyanyja hímzett abroszaival. Sőt mi több, jóelőre kérdezgette: *mikor lesz már ünnep?*

CSALÁDI KEGYELET

Ukrán konyha

Petrezselyem, kapor, hagyma

(akár mint tészta-töltelék)

mindig az asztalon belőlük! Egyrészt szemet gyönyörködtető látvány, másrészt finom tészta-töltelék készíthetünk belőlük, melyet nagyon szeretnek a gyerekek.

Íme a töltelék: Egy marék zöld petrezselymet vagy kaprot tetszés szerinti újhagymával, esetleg egy fej közepes nagyságú hagymával ledarálunk. E zöld egyveleghez hozzáadunk 200g sajtot, 100g vaját és sóval ízesítjük.

A tudomány már régen felfedezte, hogy a petrezselyem, és a kaporzöldje, valamint az újhagyma igen sok értékes anyagot tartalmaz szervezetünk számára. Legyen

Régidők meggy- lelke

lesz, szűrőn lecsurgatjuk, sűrű sziruppal jól elkeverjük, üvegekbe töltjük, és erősen ledugaszoljuk.

Hozzávalók: 1kg meggyhez - 400g pálinka, 1g fahéj, 1g muskotálydió, 250g cukor.

A meggyet magostól megőröljük, demizsonokba tesszük és 3 napig állni hagyjuk. Majd feltöltjük pálinkával, fahéjjal, muskotálydiót adunk hozzá. Amikor a lé átlátszó

Muzicsuk Nádja

Anják Napja — sétahajón!

Idill a fedélzeten...

Gyermeknap megglepetés: irány az állatkert!

IVANA KUPALA - A DUNÁN

Július 8-án, 19 órai kezdettel kerül megrendezésre az immár hagyományos Ivana Kupala ünnepség a ZSÓFIA FŐHERCEGNÉ hajón.

Jelentkezés és részletes információ Dr. Pillér Györgynénél, a Fővárosi Ukrán Önkormányzat elnökénél.
Telefon: 302-7389

KÖRNER GÁBOR NYERTE EL AZ IDEI ZOLTÁN ATILLA IRODALMI DÍJAT UKRÁN MŰFORDÍTÁSAIVAL

Az Europa Könyvkiadó díjátadó ünnepségén nagy sikere volt a "Dnyeszteri Sellő" - emléklakettnek, amellyel Egyesületünk járult hozzá az elismeréshez.

Képünkünk: Osztovics Levente, a kiadó igazgatója és Körner Gábor

(Grigássy Éva, a díj alapítója szinte egyidőben első helyezést ért el a Palimpszeszt Kulturális Alapítvány országos középkori-reneszánsz költő-műfordító pályázatán.)

Kákosy László akadémikus, Szécsényi-díjas egyiptológus, Egyesületünk tagja június 22.-én tartotta nyilvános ásatási beszámolóját az ELTE egyiptológiai tanszékén.

RONDÓ - HÍRADÓ

Olvasóink kérésére közöljük a Rondó tv-műsor ukrán adásának idejét:

június 29-én, csütörtökön 13 órakor az m1-en
ismétlés: július 1-én, szombaton 11 órakor az m2-en
július 27-án, csütörtökön 13 órakor az m1-en

ismétlés: július 29-én szombaton 11 órakor az m2-en
augusztus 21-én, csütörtökön 13 óra m1
ismétlés: szeptember 2-án, szombaton 11 óra m2

A Ferencvárosi Ukrán Önkormányzat és a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület június 23-án tartotta Pünkösdi hagyományörző rendezvényét a Ferencvárosi Művelődési Központban. (Bővebben következő számunkban.)

ÖSZTÖNDÍJ-PÁLYÁZATOK

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány a 2000/2001-es tanévre ösztöndíj-pályázatot hirdet magyar állampolgárságú, nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó tanulók számára, akik

1. a következő tanévben a gimnázium utolsó négy évfolyamát végzik, vagy valamely szakközépiskola tanulói,

2. valamely főiskola vagy egyetem hallgatói.

A pályázatok beadásának határideje:

Középfokú oktatási intézmények tanulói számára:
2000. július 14.

Felsőfokú oktatási intézmények hallgatói számára:
2000. szeptember 29.

Részletes felvilágosítás a következő címen:

Budapest V. Akadémia u. 3.

Telefon/Fax: 332-7334

